ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 65ον ΜΑΡΤΙΟΣ, 1929. Ἀριθ. 3.

Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΣΟΦΙΑΣ

«Πρὸς ὑμᾶς, ὦ ἄνθρωποι, κράζω».
(Παροιμ. η΄. 4).

Ὁ Σολομὼν ἐν τοῖς κεφαλαίοις τούτοις παριστᾷ τὴν σοφίαν ὡς κράζουσαν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους καὶ καλοῦσαν αὐτοὺς νὰ ἀφήσωσι τὰς ὁδοὺς τῆς ἁμαρτίας καὶ ἔλθωσι πρὸς αὐτήν, ἵνα γίνωσι σοφοὶ καὶ εὐτυχεῖς. Ἡ σοφία δὲ αὕτη ποία εἶναι; «Ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου», ὡς λέγει εὐθὺς κατόπιν ὁ ἱερὸς συγγραφεύς. Εἶναι ἡ φωνὴ τοῦ λογικοῦ, τῆς συνειδήσεως, τοῦ ὑλικοῦ καὶ πνευματικοῦ σύμπαντος, καλοῦσα τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν σωτηρίαν. Καὶ ἡ φωνὴ αὕτη κράζει:

Ὅτι ὑπάρχει Θεός. Ἡ φύσις τὸ λέγει. Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται τὴν δόξαν Αὐτοῦ, καὶ ἡ γῆ εἶναι πλήρης τῆς ἀγαθότητος Αὐτοῦ. Ἐν Αὐτῷ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ὑπάρχομεν. Ὁ Θεὸς εἶναι εἷς, παντοδύναμος, πάνσοφος, πανάγαθος. Δὲν ὑπάρχει ἄλλος Θεὸς πλὴν Αὐτοῦ, δὲν ὑπάρχει οὐδεὶς ἄλλος ὅμοιος Αὐτῷ.

Ὅτι ὁ Θεὸς οὗτος εἶναι ἅγιος καὶ δίκαιος. Μισεῖ τὴν ἁμαρτίαν. Παρ' Αὐτῷ δὲν ὑπάρχει ἀνομία, ἀλλὰ πᾶσα ἁμαρτία εἶναι βδέλυγμα. Εἶναι δίκαιος καὶ εὐθὺς εἰς πάσας τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς κρίσεις καὶ τὰ ἔργα Αὐτοῦ.

Ὅτι ὁ Θεὸς ἔδωκεν ἡμῖν νόμον, ὅστις καὶ αὐτὸς εἶναι ἅγιος, δίκαιος καὶ καλός. Ὁ νόμος οὗτος ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν νὰ ἤμεθα ἅγιοι εἰς τοὺς λόγους, τὰς πράξεις καὶ τοὺς διαλογισμοὺς ἡμῶν. Ἀπαγορεύει δὲ πᾶσαν ἀνεξαιρέτως ἁμαρτίαν.

Ὅτι ἡ ποινὴ τοῦ νόμου τούτου εἶναι θάνατος. Ὅστις παραβαίνει, ὑποπίπτει ὑπὸ τὴν δυσμένειαν τοῦ Θεοῦ. Ἡ ψυχὴ ἡ ἁμαρτάνουσα θέλει ἀποθάνει. Διὰ μίαν ἁμαρτίαν πολλοὶ τῶν ἀγγέλων ἐκρημνίσθησαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν αἰωνίαν κόλασιν. Διὰ μίαν καὶ μόνην ἁμαρτίαν οἱ πρωτόπλαστοι ἐξεδιώχθησαν τοῦ Παραδείσου τῆς Ἐδέμ. Διὰ μίαν ἀνευλαβῆ παραφορὰν ὁ Μωϋσῆς δὲν ἠξιώθη νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. Διὰ μίαν ἁμαρτίαν ὁ Γιεζῆ ἐκτυπήθη μὲ λέπραν. Διὰ μίαν ἁμαρτίαν, καὶ ἐν τῇ κοσμικῇ κοινωνίᾳ, καθ' ἑκάστην καταδικάζονται ἄνθρωποι εἰς θάνατον. Ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀμείλικτος.

Ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀθάνατον ψυχήν. Φίλε ἀναγνῶστα, ἔχεις μίαν καὶ μόνην ψυχήν, αὕτη δὲ εἶναι προωρισμένη εἴτε εἰς αἰωνίαν εὐδαιμονίαν, εἴτε εἰς αἰωνίαν κακοδαιμονίαν. Μέσος ὅρος δὲν ὑπάρχει. Ἐὰν αὐτὴν τὴν μίαν καὶ μόνην ψυχὴν ἀπολέσῃς, ἀπώλεσας τὸ πᾶν.

Ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι μεγίστης πολυτιμότητος. «Τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρω-

πος, ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδίσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;»

Ὅτι ἡ ψυχὴ ἔχει ἀνάγκην σωτηρίας, διότι ἤδη ἔχει ἀπολεσθῇ. Ἡ ψυχὴ τοῦ φυσικοῦ ἀνθρώπου εἶναι νεκρὰ εἰς τὰ παραπτώματα καὶ τὰς ἁμαρτίας. Ἐκ φύσεως εἶναι χωρὶς Χριστοῦ, ἀπηλλοτριωμένη τῆς πολιτείας τοῦ Θεοῦ, ξένη τῶν διαθηκῶν τῆς ἐπαγγελίας, ἄνευ ἐλπίδος, καὶ ἄνευ Θεοῦ ἐν τῷ κόσμῳ. Ἄνευ τῆς Θείας χάριτος, οὐδεὶς ἄνθρωπος ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν ἢ ὑπακούει εἰς Αὐτόν ἢ ζῇ ἐν Αὐτῷ. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ διακηρύττει, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκην σωτηρίας· τοῦτο ἐπιβεβαιοῖ καὶ ἡ συνείδησις καὶ ἡ πεῖρα τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκην πολλῶν πραγμάτων ἐν τῷ κόσμῳ, ἀλλ' ὑπὲρ πᾶν τι ἄλλο ἔχει ἀνάγκην σωτηρίας.

Ὅτι ἡ ψυχὴ δύναται νὰ σωθῇ. Ἡ σωτηρία προσφέρεται εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἄνευ ἀργυρίου καὶ ἄνευ τιμῆς. «***Πρὸς ὑμᾶς, ὦ ἄνθρωποι, κράζω!***» Ὁ Θεὸς προσκαλεῖ τοὺς πάντας. «Ζῶ ἐγώ, λέγει Κύριος, δὲν θέλω τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἀλλὰ νὰ ἐπιστραφῇ ὁ πονηρὸς ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ καὶ νὰ ζήσῃ. Ἐπιστρέψατε, ἐπιστρέψατε! Διατί νὰ ἀποθάνητε, οἶκος Ἰσραήλ;»

Ὅτι ὑπάρχει ὡρισμένος καιρὸς καὶ προθεσμία διὰ τὴν σωτηρίαν ταύτην. Ἡ προθεσμία αὕτη εἶναι ἡ παροῦσα ζωή. Ὁ καιρὸς εἶναι το σήμερον. Ὑπάρχει καιρὸς τοῦ τρώγειν καὶ τοῦ κοιμᾶσθαι, τοῦ σπείρειν καὶ τοῦ θερίζειν, τοῦ κλαίειν καὶ τοῦ γελᾶν, τοῦ γεννᾶσθαι καὶ τοῦ ἀποθνήσκειν, τοῦ σώζεσθαι καὶ τοῦ ἀπόλλυσθαι! Ὁ μέγας στρατηγὸς τῶν Καρχηδονίων Ἀννίβας εἶχε καιρὸν καὶ εὐκαιρίαν νὰ βαδίσῃ κατὰ τῆς Ρώμης καὶ νὰ κυριεύσῃ αὐτήν, ἀλλὰ δὲν τὸ ἔπραξε, καὶ ἡ εὐκαιρία ταχέως παρῆλθεν, ὅτε δὲ τέλος ἠθέλησε νὰ βαδίσῃ, δὲν ἠδυνήθη πλέον. Ὑπῆρξε καιρὸς ὅτε ἡ Ἱερουσαλὴμ ἠδύνατο νὰ γνωρίσῃ τὰ πρὸς εἰρήνην αὐτῆς ἀποβλέποντα, ἀλλὰ δὲν τὰ ἐγνώρισεν, ἕωσοῦ ἐκρύβησαν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς. «Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς Αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν. Σήμερον εἶναι ἡμέρα εὐπρόσδεκτος, σήμερον ἡμέρα σωτηρίας.» Ἡ αὔριον εἶναι ἄδηλος, τό νῆμα τῆς ζωῆς εἶναι τόσον λεπτόν, ὥστε εἰς πᾶσαν στιγμὴν ἐνδέχεται νὰ κοπῇ! Ὢ! εἴθε οἱ ἄνθρωποι νὰ ᾐσθάνοντο τὸ πολύτιμον τοῦ χρόνου, τῆς βραχείας ταύτης ἐπιγείου παροικίας, ἥτις εἶναι ἡ μόνη προθεσμία πρὸς σωτηρίαν τῶν ψυχῶν των!

Ὅτι μία καὶ μόνη ὁδὸς ὑπάρχει πρὸς τὴν σωτηρίαν. Πολλοὶ ἐμπειρικοὶ ἰατροὶ τῆς νοσούσης ψυχῆς ὑποδεικνύουσι διαφόρους ὁδοὺς σωτηρίας, ἀλλὰ πραγματικῶς ὑπάρχει μία καὶ μόνη—ὁ Χριστός. «Ἐγώ εἰμι ἡ Ὁδὸς καὶ ἡ Ἀλήθεια καὶ ἡ Ζωή· οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν Πατέρα, εἰμὴ δι' Ἐμοῦ». Εἷς ὑπάρχει Μεσίτης μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς. Ἡ ὁδὸς αὕτη φέρει τὸν πτωχὸν εἰς πλούτη ἀμύθητα, τὸν πρᾶον εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, τὸν τεθλιμμένον εἰς χαρὰν ἀνεκλάλητον καὶ πλήρη δόξης, τὸν ἔνοχον εἰς ἄφεσιν καὶ εἰρήνην καὶ δικαίωσιν, τὸν ἀκάθαρτον εἰς λουτρὸν παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινίσεως διὰ Πνεύματος Ἁγίου.

Τί λέγεις, φίλε ἀναγνῶστα, ὡς πρὸς τὰς ἀληθείας ταύτας, ἃς ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ, ἡ Θεία ἀποκάλυψις, κηρύττει εἰς τὰ ὦτά σου, γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ; Δὲν σοί

φαίνονται λογικαί, πειστικαί, σοβαραί, ἐπιβλητικαί ; Δὲν σοὶ λέγει ἡ συνείδησίς σου ὅτι αἱ ἀλήθειαι αὗται ἀξίζουν τὴν σοβαρὰν καὶ ἄμεσον προσοχήν σου ;

Ἐὰν δὲν εὗρες εἰσέτι τὴν ὁδὸν ταύτην τῆς σωτηρίας, ἐὰν δὲν ἐγνώρισας ἔτι τὰ πρὸς εἰρήνην σου ἀποβλέποντα, ἐὰν δὲν ᾐσθάνθης ἔτι τὸ ἐπεῖγον τοῦ κινδύνου σου, ἄκουσον τοὐλάχιστον σήμερον τὴν πρόσκλησιν τοῦ Χριστοῦ, δέχθητι ἐν μετανοίᾳ καὶ πίστει τὴν σωτηρίαν, ἣν σοὶ προσφέρει, ἐνόσῳ καλεῖται τὸ σήμερον. Πιθανὸν ἡ πρόσκλησις αὕτη νὰ ἦναι ἡ τελευταία, ἣν θὰ ἀκούσῃς ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ· πιθανὸν ἡ αὔριον νὰ σὲ εὕρῃ ἐν τῇ αἰωνιότητι. Ἀλλὰ καὶ τὸ πολὺ πολύ, ὁ καιρός, ὅστις σοὶ ὑπολείπεται, εἶναι βραχύς· ὅσον δὲ ἐμμένεις ζῶν ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ, μακρὰν τοῦ Θεοῦ, τόσον δυσκολώτερον θὰ δυνηθῇς νὰ ἀκούσῃς τὴν φωνὴν Αὐτοῦ.— Ὁ Σωτὴρ πάντα δέχεται, ὅστις ἔρχεται πρὸς Αὐτὸν ἐν μετανοίᾳ εἰλικρινεῖ. «Ἐγέρθητι, ὁ κοιμώμενος, καὶ ἀνάστηθι ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ὁ Χριστὸς θέλει φωτίσει σε!» Καὶ χαρὰ μεγάλη θέλει γίνει μεταξὺ τῶν ἁγίων καὶ ἀγγέλων ἐν οὐρανῷ ἐπὶ τῇ ἐπιστροφῇ σου! Ἀμήν.

(Ἐκ τῶν τοῦ Μιχαὴλ Καλοποθάκη)

ΒΔΕΛΥΓΜΑ

«Ἡ γυνὴ δὲν θέλει ἐνδυθῇ τὸ ἀνῆκον εἰς τὸν ἄνδρα, οὐδὲ ὁ ἀνὴρ θέλει ἐνδυθῇ στολὴν γυναικός, διότι οἱ πράττοντες ταῦτα εἶναι βδέλυγμα εἰς Κύριον τὸν Θεὸν ὑμῶν.»

(Δευτερονόμιον κβ΄. 5).

Ἐάν τις τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν πόλιν μας ξένων ἠδύνατο νὰ παρακολουθήσῃ τὴν ἔκρυθμον ροπήν, ἥτις κατ᾽ ἔτος ἐκτυλίσσεται κατὰ τὰς ἑβδομάδας τῶν Ἀπόκρεω, βεβαίως ἤθελε μᾶς προσφωνήσει, ὡς ὁ σχολαστικὸς τοὺς βράζοντας κοχλίας: «Τῶν οἰκιῶν ὑμῶν ἐμπιπραμένων, ὑμεῖς ᾄδετε». Καὶ πράγματι, τραγῳδοῦμεν ἐνῷ καίονται αἱ οἰκίαι ἡμῶν. Βλέποντες τὰ πέριξ ἡμῶν, κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐκτυλισσόμενα, πρέπει νὰ διερωτώμεθα: Ἡμεῖς εἴμεθα οἱ ὑποστάντες τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφήν, τοὺς σεισμούς, τὸν Δάγγειον, τὰς πλημμύρας καὶ τὰς λοιπὰς προσφάτους θεομηνίας ;

Ἡ ἐφετεινὴ μάλιστα προσπάθεια τῶν ἡμερῶν τούτων, ἥτις ὑπερβαίνει τὰς τῶν ἄλλων ἐτῶν, δὲν εἶναι ἔνδειξις τῆς ἐπικρατούσης παρ᾽ ἡμῖν τάσεως πρὸς πολυτέλειαν, σπατάλην καὶ ἔκλυσιν ἠθικήν, κορυφουμένην κατ᾽ αὐτὰς διὰ τοῦ ἐξευτελισμοῦ τῆς περιβολῆς, ἥτις ἀντὶ τῆς κοσμιότητος δεικνύει τὴν τελείαν ἐξάρθρωσιν καὶ κοινωνικὴν κατάπτωσιν, διὰ τῆς ἀνταλλαγῆς τῆς ἀμφιέσεως γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν;

Ταῦτα πάντα εἶναι ἐνδεικτικὰ γνωρίσματα τῆς ἐποχῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ζῶμεν. Ἡ ἐποχὴ αὕτη εἶναι ἐποχὴ τῶν ἐκπληκτικωτάτων ἀνακαλύψεων καὶ ἐφευρέσεων, αἵτινες εἰς ἄλλους χρόνους ἀναμφιβόλως θὰ ἐθεωροῦντο ὡς τὰ μέγιστα τῶν θαυμάτων—ὡς λ. χ. τὸ ἀερόπλοιον, τὸ ραδιόφωνον, ἡ ραδιοφωτογραφία. Ἀντὶ ὅμως

ἡ εἰς τὰς ἐφευρέσεις καὶ ἀνακαλύψεις ταύτας ὑπεροχὴ τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος νὰ ἐξευγενίζῃ τὸν ἀνθρώπινον βίον καὶ νὰ φέρῃ αὐτὸν εἰς δέος καὶ ταπείνωσιν, δεικνύουσα εἰς αὐτὸν τὸ ἄπειρον μεγαλεῖον τοῦ Θεοῦ, οὗτινος τὰ μυστήρια δὲν θὰ δυνηθῇ ποτὲ ὁ ἄνθρωπος τελείως νὰ ἐξερευνήσῃ — ἀντὶ νὰ καθιστᾷ ἀξιοπρεπεστέραν τὴν ζωὴν καὶ σοβαρωτέραν τὴν προσπάθειαν τοῦ βίου, θὰ ἔλεγέ τις ὅτι ἐγέννησεν τὴν ὑπεροψίαν καὶ ἀμεριμνησίαν, ἅτινα τείνουσι πρὸς τέλειον ἐξευτελισμὸν τῆς ἠθικῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου.

Ξένα τῷ ὄντι πρὸς τὴν πεῖραν τοῦ σημερινοῦ κόσμου εἶναι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ, ἡ ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ προσευχή, ἡ αὐστηρὰ ἠθικὴ καὶ ἡ πνευματικὴ ἀντίληψις. Ἀντὶ τούτων βλέπομεν παντοῦ βδελυγμίαν, πνευματικὴν ἔνδειαν, ἥτις προαγγέλλει ἐπικειμένην καὶ ἀνεπανόρθωτον καταστροφήν. Ἀλλὰ γεννᾶται ἡ ἀπορία, μήπως ἡμεῖς εἴμεθα ὁ χειρότερος λαὸς τῆς ὑφηλίου; Τοῦτο δὲν ἔχει σημασίαν. Πρέπει νὰ ἐρωτήσωμεν : Εἴμεθα ὁ καλλίτερος λαὸς τοῦ κόσμου ; Τοῦτο ἔχει σημασίαν διὰ πάντα λαόν, ὅστις φέρει τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. Διότι ὁ γνώμων τῆς συγκρίσεως ἑνὸς Χριστιανικοῦ λαοῦ πρὸς ἄλλον λαὸν καὶ ἑνὸς Χριστιανοῦ μετ' ἄλλλου ἀνθρώπου, εἶναι ***ὁ Χριστὸς***—ἡ ζωή, ὁ χαρακτὴρ καὶ ἡ διδασκαλία Αὐτοῦ.

Τὸ βδέλυγμα.

Ἡ λέξις βδέλυγμα σημαίνει τί, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἀποστρέφει τις τὸ πρόσωπον καθότι τὸ πρᾶγμα τοῦτο ἀναιρεῖ κάθε ἔννοιαν σεβασμοῦ, εὐλαβείας καὶ ταπεινώσεως ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἑβραϊκὴ γλῶσσα ἔχει τέσσαρας διαφόρους λέξεις, αἵτινες μεταφράζονται διὰ τῆς λέξεως βδέλυγμα :

1) Ἡ μία λέγεται ἀναφορικῶς πρὸς τοὺς θεοὺς τῶν εἰδωλολατρῶν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Θεὸν τοῦ Ἰσραήλ, τὸν ἀληθινόν, τὸν Ἱεχωβᾶ. «Τὸ βδέλυγμα τῶν Σιδωνίων» (ἡ Ἀστάρτη), «τὸ βδέλυγμα τῶν Μωαβιτῶν» (ὁ Χεμής), «τὸ βδέλυγμα τῶν υἱῶν Ἄμμῶν» (ὁ Μπαλκὸμ) — Β΄. Βασιλ. κγ΄. 13.

2) Εἰκόνες καὶ ἄλλα ἐξαρτήματα σχετικὰ μὲ τὴν λατρείαν τῶν ξένων θεῶν καλοῦνται βδέλυγμα ἢ βδελύγματα. «Τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν θέλετε κατακαύσει ἐν πυρί· δὲν θέλεις ἐπιθυμήσει τὸ ἀργύριον ἢ τὸ χρυσίον τὸ ἐπ' αὐτῶν, οὐδὲ θέλεις λάβει αὐτὸ εἰς σεαυτόν, διὰ νὰ μὴ παγιδευθῇς εἰς αὐτό· διότι εἶναι ***βδέλυγμα*** εἰς Κύριον τὸν Θεόν σου» (Δευτ. ζ΄. 25). «Ἐὰν ἀκούσῃς..... ὅτι ἄνθρωποι παράνομοι ἐξῆλθον ἐκ μέσου σου.......... λέγοντες: Ἄς ὑπάγωμεν, καὶ ἂς λατρεύσωμεν ἄλλους θεούς....... τότε θέλεις ἐξετάσει........ ἐπιμελῶς· καὶ ἂν ἦναι ἀληθές......... ὅτι τοιοῦτον ***βδέλυγμα*** ἐνηργήθη ἐν μέσῳ σου, ἐξάπαντος θέλεις πατάξει τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως ἐκείνης,» κτλ. (Δευτ. ιγ΄. 12—15).

3) Ἡ τρίτη λέξις εἶναι «τὸ ἀκαθάρτον πρᾶγμα» (Ἡσ. ξε΄, 4).

4) Εἶναι τὰ ἐλλιπῆ μέτρα ἢ σταθμά : «πᾶν ἐλλιπὲς μέτρον ***βδελυκτὸν*** εἰς τὸν Κύριον»—Μιχ. στ΄. 10.

Εἰς τὴν δευτέραν ἔννοιαν, τῶν εἰκόνων καὶ τῶν γλυπτῶν μὲ τὰ ἐξαρτήματα αὐτῶν καὶ τῆς λατρείας τῶν ξένων θεῶν, ἀνήκει καὶ ἡ λέξις τοῦ ἐδαφίου μας.

Δηλαδὴ ὅπως θεωροῦνται ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τὰ γλυπτὰ καὶ τὰ ἄλλα ὁμοιώματα τῆς λατρείας τῶν ψευδῶν θεῶν, οὕτω καὶ ἡ ἀνταλλαγὴ τῶν ἐνδυμάτων ἑκατέρου φύλου θεωρεῖται ***βδέλυγμα*** εἰς τὸν Κύριον. Τοῦτο σημαίνει ὄχι μόνον ὅτι εἶναι ἁπλῶς ἀνάρμοστον εἰς Χριστιανικὴν κοινωνίαν μία τοιαύτη ἀνταλλαγὴ ἐνδυμάτων — τουτέστιν, αἱ γυναῖκες νὰ φοροῦν ἀνδρικὰ καὶ οἱ ἄνδρες γυναικεῖα ἐνδύματα—ἀλλ' εἶναι καὶ εἰδωλολατρικὸν — ἀντικατάστασις δηλαδὴ εἰς τὴν ἀληθῆ θρησκείαν τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ.

Ὅταν λοιπὸν τοιαῦται πράξεις ἐκτελῶνται ἀσυστόλως πρὸ τῶν ὀμμάτων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ κοινωνιῶν, πᾶς τις δύναται νὰ σφυγμομετρήσῃ τὸν βαθμὸν τῆς θρησκευτικῆς ἢ πνευματικῆς ζωῆς. Ὅταν δὲ τὰ τοιαῦτα θεωρῶνται ὡς μέρος ἀπαραίτητον τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς ἑνὸς λαοῦ, δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν ποῖον κατήφορον κατέρχεται καὶ ποῦ θὰ καταλήξῃ μία τοιαύτη ζωή, οὕτως ἐκδηλουμένη.

Ἄ, εἶναι καιρὸς ν' ἀνανήψῃ ὁ Χριστιανικὸς κόσμος, νὰ παύσῃ καταρρακώνων καὶ ἐξευτελίζων τὴν θρησκείαν του, τὸν Χριστιανισμόν του. Ἴσως φέρῃ τις τὴν ἀντίρρησιν ὅτι ὁ πράττων ταῦτα ἐξευτελίζει τὸν ἑαυτόν του. Μάλιστα, ἀλλὰ συμπαρασύρει εἰς τὸν ἐξευτελισμὸν καὶ τοὺς πέριξ.

Τί προδίδει τὸ βδέλυγμα ;

«Οἱ πράττοντες ταῦτα εἶναι βδέλυγμα εἰς τὸν Κύριον».

Οἱ πράττοντες ταῦτα ἀπώλεσαν κάθε αἴσθημα ἀξιοπρεπείας πρὸς ἑαυτοὺς καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους. Ἀλλὰ κυρίως ἔχουσιν ἀπολέσει κάθε αἴσθημα αἰδοῦς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ εὐλαβείας πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Οἱ πράττοντες τὰ τοιαῦτα, καίπερ φέροντες τὸ Χριστιανικὸν ὄνομα, ἔπαυσαν πρὸ πολλοῦ νὰ ἔχωσι σχέσιν πρὸς τὸν Χριστιανισμὸν καὶ πρὸς τὸν Χριστόν. Καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλ' ἔπαυσαν νὰ ἔχωσι σχέσιν μὲ τὴν εἰς τὰ Θεῖα πίστιν. Ἡ πίστις εἰς τὴν ὕπαρξιν τοῦ Θεοῦ, ἡ πίστις εἰς τὴν πανταχοῦ παρουσίαν τοῦ Θεοῦ, ἡ πίστις εἰς τὴν μέλλουσαν ζωήν, ἡ πίστις εἰς τὸ ὑπόλογον καὶ ὑπεύθυνον τοῦ ἀνθρώπου ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ — εἶναι ἐντελῶς ξένα πρὸς τὴν διανοητικότητα τῶν ἀνθρώπων τούτων.

Οὗτοι εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι, καθ' ὃ ἀσεβεῖς καὶ ἄφρονες, ἔφθασαν εἰς τὸ σημεῖον νὰ εἴπουν: «Δὲν ὑπάρχει Θεός». «Εἶπεν ὁ ἄφρων ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ — οὐκ ἔστι Θεός». Τὸ βδέλυγμα ὅμως διαπράττεται καὶ ὅταν ὁ ἄνθρωπος διατηρῇ εἴδωλα καὶ ἐξαρτήματα εἰδώλων εἰς τὴν καρδίαν του. Καὶ ἐδῶ ἴσως πρέπει νὰ στρέψωμεν τοὺς ὀφθαλμούς μας εἰς τὸν Χριστιανικὸν κύκλον, ὅπου πολλὰ πράγματι ὁδηγοῦν τὸν Χριστιανὸν εἰς βδελύγματα. Τὸ ν' ἀντικαθιστᾷ εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας ἑαυτοῦ τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς λατρείας τῆς *ὕλης*, τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς λατρείας τῆς δόξης αἰ τῆς πολυτελείας, τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς λατρείας τοῦ ἐγώ, τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς λατρείας τῶν διασκεδάσεων καὶ τῶν ὑπόπτων ἀπολαύσεων τῶν ἡδονῶν τῆς ζωῆς. —ὅταν ταῦτα συμβαίνουν, σημαίνει ὅτι πάντα τὰ βδελύγματα κυριαρχοῦν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου ***ἀντὶ τοῦ Θεοῦ.*** Ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ***δὲν ἐπλάσθη διὰ νὰ καταστήσῃ τὴν καρδίαν του βωμὸν βδελυγμάτων***, οὔτε διὰ ***νὰ γίνῃ ὁ***

ἴδιος βδέλυγμα, δηλ. κἄτι τι ἀπὸ τὸ ὁποῖον καὶ ὁ Θεὸς καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀποστρέφουσι τὸ πρόσωπόν των ἀπ᾽ αὐτοῦ. Ἐπλάσθη διὰ νὰ ἦναι εἰκὼν καὶ ὁμοίωμα τοῦ Θεοῦ.

Τὸ τοιοῦτον εἶναι ἆρά γε δυνατόν;

Βεβαίως εἶναι. Ἐὰν ὁ μικράνθρωπος, ὁ πεπερασμένος καὶ ἀτελὴς ἄνθρωπος δύναται νὰ ἐξευτελίσῃ τὸν ἑαυτόν του καὶ νὰ γίνῃ βδελυκτὸς διὰ τῆς ἁμαρτίας του καὶ τῆς εἰδωλολατρείας του, διὰ τῆς ἀκολασίας τῶν ὑπόπτων διασκεδάσεων τῶν ἡμερῶν τούτων καὶ διὰ τῆς ἀρνήσεως παντὸς ἀνωτέρου ἠθικοῦ συναισθήματος καὶ πάσης ὑψηλῆς πνευματικῆς ἰδέας, δὲν δύναται κατ᾽ ἰσχυρότερον λόγον ὁ Θεὸς ὁ Παντοδύναμος, καθ᾽ ὃ παντοδύναμος, ὅλα τὰ ὄντα, τὰ ὁποῖα κατέστησαν βδελυκτὰ διὰ τῆς ἁμαρτίας, νὰ τὰ ἀποκαταστήσῃ εἰς πραγματικὰς εἰκόνας καὶ πραγματικοὺς ἀντιπροσώπους καὶ πραγματικὰ τέκνα ἑαυτοῦ;

Ὄχι ἁπλῶς δύναται, ἀλλὰ ἠδυνήθη ὁ Θεὸς — δηλ. ἐπραγματοποίησε τοῦτο διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστου. Ὁ διώκτης τῆς Ἐκκλησίας Σαῦλος ἦτο βδέλυγμα, ἀλλ᾽ ἔγινεν εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ, ἀπόστολος καὶ ἀντιπρόσωπος Ἐκείνου. Ὁ Αὐγουστῖνος ἦτο βδέλυγμα ὅταν διέπραττεν τὰ εἰδωλολατρικὰ αἴσχη, ἀλλ᾽ ἔγινεν ὁ Ἱερὸς Αὐγουστῖνος. Ὁ Ἰωάννης Βουνιᾶνος ἦτο ἀγγεῖον ἀπωλείας βλάσφημον, βδέλυγμα πραγματικόν· καὶ ὅμως ἔγινε διὰ μέσου τῶν αἰώνων ὁ μέγας συνεργάτης τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ὁδηγήσας καὶ ὁδηγῶν ἀναρίθμητα πλήθη εἰς τοὺς πόδας τοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦ συγγράματός του «Ἡ πορεία τοῦ Χριστιανοῦ Ἀποδημητοῦ» (τὸ ὁποῖον μετὰ τὴν Ἁγίαν Γραφὴν μετεφράσθη εἰς τὰς περισσοτέρας γλώσσας τοῦ κόσμου).

Πόσους δὲν ἐγνωρίσαμεν, ἕκαστος ἐξ ἡμῶν, βδελύγματα ἄλλοτε, σήμερον δὲ ***σκεύη ἐκλογῆς***, ὑπηρετοῦντα διὰ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ λόγου αὐτῶν τὸν Σωτῆρα καὶ Κύριον αὐτῶν Ἰησοῦν Χριστόν;

Διὰ νὰ μεταβληθῇ τις ἀπὸ βδέλυγμα εἰς σκεῦος ἐκλογῆς, χρήσιμον εἰς τὸν Κύριον, ἀπαιτεῖται πίστις.

Πίστευσον, πίστευσον· πίστευσον εἰς τὸν Θεόν, εἰς τὸν Σωτῆρα Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸν Παράκλητον. Πίστευσον εἰς τὰς Ἁγίας Γραφάς. Προσεύχου ἐν συντριβῇ καὶ ταπεινώσει. Καὶ ἔσο βέβαιος ὅτι τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας θέλει σὲ ἀναγεννήσει καὶ σὲ ὁδηγήσει εἰς ζωὴν ἁγίαν.

Τοιούτου κηρύγματος ἔχει ἀνάγκην ἡ κοινωνία μας σήμερον, διὰ νὰ μεταβληθῶσιν οἱ μετημφιεσμένοι εἰς ἐργάτας τοῦ Θεοῦ καὶ ν᾽ ἀποτραποῦν αἱ θεομηνίαι, αἱ ὁποῖαι ἀκριβῶς ἐπέρχονται ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης διὰ νὰ μᾶς στρέψουν τὴν προσοχὴν πρὸν τὰ ἄνω, πρὸς τὸν Θεόν.

Εἴθε νὰ ἔλθῃ ταχέως ἡ ἡμέρα ἐκείνη, καθ᾽ ἣν σύμπας ὁ κόσμος θὰ στραφῇ πρὸς τὸν Θεόν. Ἀμήν.

Π. Γ. Λογγινίδης

ΑΙ ΠΑΡΑΒΟΛΑΙ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ

Ὑπὸ Ριχάρδου Τρὲντς (Richard Trench)

(Κατ' ἐπιτομὴν ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

(Συνέχεια)

ΚΣΤ'.

Ἡ παραβολὴ τοῦ Φαρισαίου καὶ τοῦ Τελώνου.

(Λουκ. ιη', 9—14).

Ἡ προηγηθεῖσα παραβολὴ—ἡ τοῦ Ἀδίκου Κριτοῦ—σκοπὸν εἶχε νὰ διδάξῃ τὴν ἀνάγκην τῆς θερμῆς καὶ ἐπιμόνου προσευχῆς. Ἡ προκειμένη παραβολὴ τοῦ Φαρισαίου καὶ τοῦ Τελώνου μᾶς νουθετεῖ ὅτι ἐν πάσαις ἡμῶν ταῖς δεήσεσι δέον νὰ ἀναφερώμεθα ἐν πνεύματι ταπεινοφροσύνης πρὸς τὸν Θεόν.

Ὁ Αὐγουστῖνος τονίζει τὴν ἰδέαν τῆς ὑπαινιττομένης ὑπεροχῆς τῆς ταπεινοφροσύνης ἐν τῇ παραβολῇ ταύτῃ· φρονεῖ ὅτι ἐξ αὐτῆς διδασκόμεθα ὅτι *ἡ πίστις εἶναι κτῆμα* τῶν ταπεινῶν, οὐχὶ τῶν ὑπερηφάνων. Ἄλλοι ἑρμηνευταί, καὶ πρωτίστως ὁ Βιτρίγγα, διαβλέπουσιν ὑπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ Φαρισαίου τὸ Ἰουδαϊκὸν Ἔθνος, ὑπὸ δὲ τὸ τοῦ Τελώνου τοὺς Ἐθνικούς, καὶ φρονοῦσιν ὅτι αὕτη συμβολίζει τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπόρριψιν τῶν Ἰουδαίων καὶ τὴν ἀποδοχὴν τῶν Ἐθνικῶν εἰς συμμετοχὴν τῶν εὐλογιῶν τῆς χάριτος Αὐτοῦ. Ἐὰν ὅμως ἐξετασθῇ ἡ προκειμένη παραβολὴ ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἀμέσως προηγηθέντα, ἐν ἐδαφίῳ 9, προκύπτει σαφῶς, ὅτι αὕτη ἐλέχθη πρὸς νουθέτησιν τινῶν ἐκ τοῦ κύκλου τῶν Μαθητῶν *οἵτινες ἐθάρρουν εἰς ἑαυτούς, ὅτι εἶναι δίκαιοι καὶ κατεφρόνουν τοὺς ἄλλους.* Τὴν τάσιν πρὸς περιφρόνησιν τῶν ἄλλων, ἥτις πάντοτε συνοδεύει τὴν πνευματικὴν οἴησιν, διέβλεπεν ὁ Κύριος ἐν αὐτῷ τῷ στενωτάτῳ κύκλῳ τῶν ὀπαδῶν Του, καὶ ταύτην ἠθέλησε διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης νὰ καυτηριάσῃ. Διότι ἐὰν ὑποτεθῇ ὅτι ἡ παραβολὴ ἐλέχθη πρὸς Φαρισαίους, πρὸς ἔλεγχον τοῦ Φαρισαϊσμοῦ, εἶναι φανερὸν ὅτι θὰ ἀπετύγχανε τοῦ σκοποῦ αὐτῆς· θὰ ἠρέθιζεν αὐτούς, ἀλλὰ δὲν θὰ μετέπειθε, καθότι οὗτοι δὲν ἦσαν κάτοχοι τῆς πνευματικῆς ἐκείνης διαισθήσεως, ἥτις δεικνύει σαφῶς εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν ἀληθῆ του κατάστασιν. Μόνον οἱ πνευματικῶς προηγμένοι, ὁποῖοι, ἐν μικρῷ ἀληθῶς βαθμῷ, ἦσαν οἱ Μαθηταί, θὰ διέκρινον ἐν τῇ παραβολῇ ταύτῃ τὸν κίνδυνον τῆς πνευματικῆς οἰήσεως καὶ θὰ ἔτρεμον διὰ τὰς συνεπείας αὐτῆς.

«Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν διὰ νὰ προσευχηθῶσι», πιθανὸν κατὰ τὰς νενομισμένας ὥρας τῆς προσευχῆς (Πράξ. γ'.1)— *ὁ εἷς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἄλλος Τελώνης.* Ὁ Φαρισαῖος ἐνταῦθα ἀντιπροσωπεύει τὴν τάξιν ἐκείνην τῶν «ἠθικῶν» ἀνθρώπων, οἵτινες, ἐπειδὴ δὲν ὑποπίπτουν εἰς χονδροειδεῖς παραβάσεις τοῦ νόμου, θεωροῦν ἑαυτοὺς ἀνεπιλήπτους, λησμονοῦντες ὅτι τὸ μίασμα τῆς ἁμαρτίας κυριαρχεῖ ἐντὸς τῆς καρδίας των. Ὁ δὲ Τελώνης ἀντιπροσωπεύει πάντας ἐκείνους, οἵτινες, καίτοι δεινῶς καὶ καταφόρως καὶ ἐπανειλημμένως κατεπάτησαν τὸν θεῖον νόμον, ἦλθον τέλος εἰς συναίσθησιν τοῦ βάρους τῆς ἐνοχῆς των καὶ θρη-

νοῦσι ταύτην ἐν συντριβῇ καὶ μετανοίᾳ, ποθοῦντες εἰλικρινῶς νὰ ἀπελευθερωθῶσι ἀπὸ τῆς δυνάμεως τῆς ἁμαρτίας καὶ νὰ ἀπαλλαγῶσι τῆς θείας δυσμενείας. Ἡ παραβολὴ αὕτη διδάσκει ὅτι ἀπειράκις ἐγγύτερον τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν εὑρίσκονται οἱ τοιοῦτοι μετανοοῦντες ἁμαρτωλοί, ἢ οἱ τρέφοντες τὴν αὐταρέσκειαν καὶ τὴν πνευματικὴν ἀλαζονείαν τῶν Φαρισαίων. (1)

«Ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς πρὸς ἑαυτὸν προσηύχετο ταῦτα.» Ἐνταῦθα τινές, εἴτε ἀγνοοῦντες εἴτε λησμονοῦντες, ὅτι παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις καὶ παρὰ τοῖς πρώτοις Χριστιανοῖς ἡ συνήθης ἐν τῇ προσευχῇ στάσις ἦτο ἡ ὀρθία στάσις, ἠθέλησαν νὰ διίδωσιν εἰς τὸ ὅτι ***ἐστάθη ὁ Φαρισαῖος,*** μίαν ἀκόμη ἔνδειξιν τῆς ἐπιδεικτικότητός του. Ἀλλὰ καὶ ὁ Τελώνης προσηύχετο ἱστάμενος· ἄλλως τε πολλὰ εἶναι τὰ χωρία τῆς Π. Διαθήκης, ἐκ τῶν ὁποίων καταφαίνεται ὅτι ἡ ὀρθία στάσις ἦτο ἡ συνήθης κατὰ τὴν προσευχὴν (ὅρα Α΄. Βασ. η΄. 22, Β΄ Χρον. ς΄. 12, Ματθ. στ΄. 5, Μάρκ. ια΄. 25), καὶ ὅτι ἐν στιγμαῖς ἐκτάκτου ταπεινώσεως καὶ συντριβῆς ἢ συγκινήσεως, ἐγονάτιζον ἢ ἔπιπτον πρηνεῖς οἱ προσευχόμενοι (Δαν. στ΄. 10, Β΄ Χρον. στ΄. 13. Πράξ. θ΄, 40. κ΄. 36, κα΄. 5).

Ἐν τῇ Δύσει ὁ ἐκκλησιαστικὸς ὅρος statio (ὀρθία στάσις) καθιερώθη, ὡς λέγει ὁ Ἀμβρόσιος, ἵνα δείξῃ ὅτι ὁ προσευχόμενος ὡς Χριστιανὸς στρατιώτης ἀποκρούει ὄρθιος τὰς ἐπιθέσεις τοῦ πνευματικοῦ ἐχθροῦ, καὶ ὅτι κατὰ τὰς συνάξεις τῆς Κυριακῆς οἱ πιστοὶ ***ἵσταντο ἐν προσευχῇ,*** μνημονεύοντες τῆς κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος, δυνάμει τῆς ὁποίας, καίπερ πεπτωκότες διὰ τὴν ἁμαρτίαν, ἀνεγείρονται ἤδη καὶ ἵστανται ἐπὶ τῶν ποδῶν των.

Τὸ ***σταθεὶς πρὸς ἑαυτὸν*** ἑρμηνεύεται ***καθ' ἑαυτὸν*** ἢ ***χωριστά,*** ὅπερ συνᾴδει πρὸς τὴν γνωστὴν ἀποκλειστικότητα τῶν Φαρισαίων, τὴν ἀποτελοῦσαν μάλιστα τὸ χαρακτηριστικώτατον αὐτῶν γνώρισμα (Φαρισαῖος=κεχωρισμένος, ἀφωρισμένος, καθαρός).

«Εὐχαριστῶ σοι, Θεέ»· Ἄρχεται καλῶς, εὐχαριστῶν τὸν Θεόν, καθότι ὡς παρατηρεῖ ὁ Γρότιος, δὲν ἀπέκλειον οἱ Φαρισαῖοι τὴν ἰδέαν τῆς θείας ἀρωγῆς· ἀλλ' ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς εὐχαριστίας ἀνυψοῖ ἑαυτόν, καὶ ἐπιρρίπτει περιφρόνησιν καὶ ὕβριν ἐπὶ τῶν ἄλλων. Εὐχαριστεῖ: ***«ὅτι δὲν εἶμαι καθὼς οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι, ἅρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ καθὼς οὗτος ὁ τελώνης.»*** Χωρίζει τὴν ἀνθρωπότητα εἰς δύο τάξεις, ἐν τῇ μιᾷ θέτων ἑαυτὸν καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ συγχωνεύων πάντας τοὺς λοιπούς, ἀλλὰ καὶ τούτους ὁμαδικῶς δυσφημεῖ, συσσωρεύων ἐπ' αὐτῶν πᾶσαν ὕβριν. Μὴ ἀρκούμενος εἰς τοῦτο, δράττεται τῆς παρουσίας τοῦ Τελώνου, τὸν ὁποῖον διακρίνει προσευχόμενον ἐν κατανύξει, καὶ μετὰ κυνισμοῦ ἀποτροπαίου τὸν μεταχειρίζεται πρὸς ζωηροτέραν ἐμφάνισιν τῆς ἰδίας του τελειότητος. Εὐχαριστεῖ τὸν Θεὸν ὅτι δὲν ἔχει λόγον, ὡς ἔχει ἐκεῖνος, νὰ κύπτῃ τὴν κεφαλὴν ἐν

---

(1) Γρηγόριος ὁ ἐπικληθείς «Μέγας» παρομοιάζει εὐστόχως τὸν Φαρισαῖον τῆς παραβολῆς ταύτης, ὡς καὶ πάντας τοὺς Φαρισαΐζοντας Χριστιανούς, μὲ τὸν Ἐλεάζαρ ἐκεῖνον, ὅστις καθ' ἣν στιγμὴν ἐκαυχᾶτο ὅτι ἐφόνευσε τὸν ἐλέφαντα, ἔπεσε νεκρός, συντριβεὶς ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ κατακρημνισθέντος ἐπ' αὐτοῦ ζώου. Ὁμοίως, λέγει, οἱ ἐπαιρόμενοι διότι ἐνίκησαν ἁδρόν τινα πειρασμόν, πίπτουν καὶ κατασυντρίβονται ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ἐπάρσεώς των ταύτης.

αἰσχύνη καὶ νὰ τύπτῃ τὸ στῆθος ἐν συντριβῇ καὶ κατανύξει. Εἶναι ἀνεπίληπτος.

Ἀκολούθως ἀπαριθμεῖ τὰς ἀποδείξεις τῆς τελείας του συμμορφώσεως πρὸς τὸν Νόμον. ***«Νηστεύω δὶς τῆς ἑβδομάδος, ἀποδεκατίζω πάντα ὅσα ἔχω.»*** Ὡς πρὸς τὴν νηστείαν ὑπερθεματίζει, καθότι ὁ Μωσαϊκὸς Νόμος προέβλεπε μίαν μόνον ἡμέραν νηστείας ***ἐνιαύσιον***, τὴν Μεγάλην Ἡμέραν τοῦ Ἱλασμοῦ (Λευϊτ. ις΄. Ἀριθ. ιθ΄. 17). Ἐν τούτοις, οἱ εὐσεβέστεροι τῶν Ἰουδαίων καὶ μάλιστα οἱ Φαρισαῖοι ἐνήστευον δὶς τῆς ἑβδομάδος, τὴν 2αν καὶ τὴν 5ην ἡμέραν. Τοῦτο ἔπραττε καὶ αὐτός, ἀλλ᾿ ἐπιπλέον ἀπεδεκάτιζε πάντα τὰ ὑπάρχοντα τοῦ ἀνθρώπου (ὅρα Ὠσηὲ ια΄. 8). Ὁ Φαρισαῖος λοιπὸν ὑπερθεματίζων εἰς ὅλα ταῦτα, καθιστᾷ τὸν Θεόν, τρόπον τινά, ὀφειλέτην του ! Διαλανθάνει αὐτὸν ὁλοτελῶς ἡ σημασία τῆς νηστείας καὶ τῶν δεκάτων. Δὲν ἐννοεῖ ὅτι διετάχθησαν, ἡ μὲν νηστεία ὅπως ἀναπτύξῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν συναίσθησιν τῆς ἐσωτερικῆς του ἐνδείας, τὰ δὲ δέκατα ὅπως διεγείρῃ ἐν αὐτῷ τὴν συναίσθησιν ὅτι εἶναι ὀφειλέτης εἰς τὸν Θεὸν διὰ πᾶν ὅ,τι ἔχει. Ἐκ τῆς προσευχῆς τοῦ Φαρισαίου λείπει ἔτι καὶ πᾶσα ἀναγνώρισις ἐλλείψεων ἢ ἀναγκῶν, πᾶσα ἐξομολόγησις ἁμαρτημάτων. Δὲν εἶχε λοιπὸν ἁμαρτήματα ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος; Εἶχε, καὶ θανάσιμα μάλιστα, ἀλλὰ σκληροτράχηλος, ἐζήτει νὰ τὰς ἀγνοήσῃ καὶ νὰ παρουσιάζεται ἀθῶος!! «Ἄφες τὸν Θεὸν νὰ καλύψῃ τὰ ἕλκη σου», λέγει ὁ Αὐγουστῖνος ἐν ἀποστροφῇ πρὸς τὸν Φαρισαῖον. «Διότι ἂν σύ ἐξ ἐντροπῆς ζητήσῃς νὰ τὰ καλύψῃς, δὲν θὰ τὰ θεραπεύσῃ ὁ ἰατρός. Ἄφες Αὐτὸν νὰ τὰ καλύψῃ, καὶ νὰ τὰ θεραπεύσῃ, διότι καλυπτόμενα ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ θεραπεύονται τὰ ἕλκη, ἐνῷ ὑπὸ τοῦ πάσχοντος ὅταν καλύπτωνται μόνον κρύπτονται ἀλλ᾿ οὐδόλως θεραπεύονται».

Συντετριμμένος ὁ Τελώνης «***μακρόθεν ἱστάμενος***»—μακρὰν τοῦ Φαρισαίου, μακρὰν τοῦ ἱερωτάτου χώρου τοῦ Ναοῦ, οὐχὶ ὅμως καὶ μακρὰν τοῦ Θεοῦ, καθότι ὁ Θεὸς εἶναι ἐγγὺς τῶν συντετριμμένων τὴν καρδίαν (Αὐγουστῖνος), «***δὲν ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ νὰ ὑψώσῃ εἰς τὸν οὐρανόν, ἀλλ᾿ ἔτυπτεν εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ***, ***λέγων. Ὁ Θεὸς, ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ.***» [1] Οἱ Ἰουδαῖοι ἐν τῇ προσευχῇ ἐσυνείθιζον νὰ ὑψώνωσι τὸ πρόσωπον πρὸς τὸν οὐρανόν, ἀλλ᾿ ὁ Τελώνης οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἠθέλησε νὰ ὑψώσῃ, συναισθανόμενος τὴν ἐνοχήν του ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ, οὐχὶ μόνον ἀπέναντι τῶν ἀνθρώπων. Τοῦτ᾿ αὐτὸ μνημονεύεται καὶ περὶ τοῦ Ἀσώτου Υἱοῦ, εἰπόντος: «***Πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν Οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου***» (Λουκ. κε΄. 18). Καὶ παρομοίαν γλῶσσαν μεταχειρίζεται ὁ Ἔσδρας λέγων: «Θεέ μου, αἰσχύνομαι καὶ ἐρυθριῶ νὰ ὑψώσω τὸ πρόσωπόν μου πρὸς Σὲ» (Ἔσδρα θ΄. 6). Ἔτυπτε δὲ ἐπὶ τοῦ στήθους του, ὡς καταδικάζων ἑαυτόν, ἄξιον πληγῶν, ἵνα μὴ δικαίως λάβῃ βαρυτέρας πληγὰς παρὰ τοῦ Κυρίου. Τὸ τύπτειν τὸ στῆθος ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν αὐθόρμητον σημεῖον σφοδρᾶς λύπης ἢ αὐτοαποδοκιμασίας (Λουκ. κγ΄. 48). «***Τῷ ἁμαρτωλῷ***», ὡσεὶ αὐτὸς

(1) Ὁ σχολιαστὴς τοῦ χωρίου τούτου, διάσημος νομομαθής, ἱστορικὸς καὶ πολιτικὸς τῆς Ὀλλανδίας Γρότιος, συγγραφεὺς δὲ ἀπολογητικῶν ἔργων ὑπὲρ τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας, κατὰ τὰς τελευταίας του στιγμάς, ὑπομιμνησθεὶς ὑπὸ τοῦ πλησίον τῆς κλίνης του εὑρισκομένου ποιμένος, τὸ πρὸς τὸν Τελώνην ἔλεος τοῦ Θεοῦ, ἀπήντησεν : «Ἐγὼ εἶμαι ὁ Τελώνης αὐτός»· καὶ ἐξέπνευσεν.

ἦτο ὁ κατ' ἐξοχήν, ὁ μοναδικὸς ἁμαρτωλός, ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ ὁποίῳ συνεκεντροῦντο ἅπασαι αἱ ἁμαρτίαι. Ἡ τοιαύτη ἄποψις χαρακτηρίζει τὴν ἀληθῆ μετάνοιαν, διότι οὐδείς, ὅστις διὰ πρώτην φορὰν ἀναγνωρίζει τὸ μέγεθος τῶν ἰδίων του ἁμαρτιῶν, σκέπτεται τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὅτι ὑπάρχει ἄλλος ἁμαρτωλότερος αὐτοῦ. Ἡ δὲ ταπείνωσις αὕτη ἀνυψοῖ τὸν ταπεινούμενον ἐν μετανοίᾳ· καὶ αὕτη ἐδικαίωσε τὸν Τελώνην. Ἡ προσευχὴ αὐτοῦ ἀνῆλθεν ὡς θυμίαμα εὐῶδες εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ὄντως εὐρῆκεν ὁ Τελώνης τὴν χάριν, ἣν ἐζήτει. Διότι δίδει χάριν ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ταπεινούς, ἀλλ' ἀνθίσταται εἰς τοὺς ὑπερηφάνους. (1)

«Λέγω ὑμῖν, Κατέβη οὗτος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ δεδικαιωμένος μᾶλλον ἢ ἐκεῖνος· διότι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν θέλει ταπεινωθῇ, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν θέλει ὑψωθῇ». Οὐ μόνον ἐνώπιον τῆς ἀνεξερευνήτου θείας βουλῆς εὑρέθη δεδικαιωμένος ὁ μετανοήσας Τελώνης, ἀλλὰ καὶ κατῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἀποκομίζων τὴν γλυκεῖαν συναίσθησιν τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτημάτων αὐτοῦ, καθότι ἡ παρὰ Θεοῦ δικαίωσις τοῦ ἁμαρτωλοῦ εἶναι πρᾶξις *μεταδοτική*, μαρτυρουμένη ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ δικαιωθέντος. Ὁ Φαρισαῖος τοὐναντίον μετέβη εἰς τὸν οἶκόν του, τὴν αὐτὴν πόρωσιν τῆς καρδίας ἔχων, ὡς ὅτε ἀνῆλθεν εἰς τὸν Ναόν, οὐδεμίαν παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀποκομίσας εὐλογίαν.

Διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης δὲν ζητεῖ νὰ διδάξῃ ὁ Κύριος, ὅτι ὁ μετανοήσας Τελώνης ἐδικαιώθη *σχετικῶς* πρὸς τὸν Φαρισαῖον, ὅστις οὐδεμιᾶς δικαιώσεως ἔτυχεν, ἀλλ' ὅτι ὁ πρῶτος ἔλαβε πλήρως τὴν δικαίωσιν, ὁ δὲ οὐδόλως, καθότι βαθμοὶ δικαιώσεως δὲν ὑπάρχουσιν.

Ἐνταῦθα ἐφαρμόζεται τὸ τοῦ Ψαλμῳδοῦ : *«Ὁ Κύριος ἐπιβλέπει ἐπὶ τὸν ταπεινόν, τὸν δὲ ὑψηλόφρονα γνωρίζει μακρόθεν»* (Ψαλμ ρλη'. 6), καὶ ἐκπληροῦται ἡ πρόρρησις τῆς Ὠδῆς τῆς Παρθένου: *«Πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν, καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέστειλε κενούς»* (Λουκ. α'. 53. Ὅρα καὶ Ψαλμ. λη'. 6· Ἡσαΐα νζ'. 15. Α' Πετρ. ε'. 5, 6).

Περαίνει ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν διὰ τῆς βαρυσημάντου δηλώσεως, ἥτις ἀλλαχοῦ ἀποτελεῖ τὸ θέμα ὁμιλίας (Λουκ· ιδ'. 11): *«Διότι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν θέλει ταπεινωθῇ, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν θέλει ὑψωθῇ».* Αἱ ὑψηλαὶ αὗται ῥήσεις ἀποτελοῦν κατάλληλον τῷ ὄντι εἰσαγωγὴν εἰς τὸ ἀκόλουθον ἐπεισόδιον, τὸ ἀναγραφόμενον ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ—τὸ τῆς παρουσιάσεως τῶν παιδίων εἰς τὸν Κύριον, καὶ τῆς δηλώσεως αὐτοῦ, ὅτι *«τῶν τοιούτων εἶναι ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν»*, ἔτι δὲ καὶ ὅτι *«ἐὰν μὴ ταπεινωθῇ τις καὶ γίνῃ ὡς τὸ μικρὸν παιδίον, δὲν δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν».*

Τὴν καταφανῆ ἀλήθειαν, ἥτις προκύπτει ἐκ τῆς παραβολῆς ταύτης, ὅτι ἡ ταπείνωσις

---

(1) Ὁ Χρυσόστομος ἐν τῇ περὶ Μετανοίας Β' Ὁμιλίᾳ, τρεῖς ὑποδεικνύει ὁδοὺς μετανοίας, ὧν μία ἡ ταπεινοφροσύνη· ἀλλὰ παρατηρεῖ ὅτι δὲν ἦτο ταπεινοφροσύνη ἡ τοῦ Τελώνου, κατ' ἀκριβολογίαν, καθότι ἡ ταπεινοφροσύνη ὑπονοεῖ *ὑποβίβασιν*, ἐνῷ ὁ τελώνης ἦτο ἀπ' ἀρχῆς ἐξηυτελισμένος.

«Καίτοι γε οὐδὲ ταπεινοφροσύνη ἦν ἐκεῖνο· ταπεινοφροσύνη γάρ τοῦτό ἐστιν, ὅταν τις μέγας ὤν, ἑαυτὸν ταπεινοῖ. Τοῦτο δὲ τοῦ Τελώνου οὐκ ἦν ταπεινοφροσύνη, ἀλλ' ἀλήθεια· ἁμαρτωλὸς γάρ ἦν. Τί γάρ τελώνου χεῖρον ;»

τοῦ Τελώνου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἐδικαίωσε τοῦτον, δὲν παραδέχονται οἱ πλεῖστοι τῶν ἑρμηνευτῶν τῆς Δύσεως. Οἱ μὲν φρονοῦσιν ὅτι ὁ Τελώνης ἀπῆλθε *δεδικαιωμένος, ἐν συγκρίσει* πρὸς τὸν Φαρισαῖον. Ὁ Μαλδονᾶτος παίζων, τρόπῳ τινί, μὲ τὰς ἐννοίας, ἑρμηνεύει λέγων ὅτι *ἡ ἀλαζωνεία* τοῦ Φαρισαίου *κατῆλθε* καταδικασθεῖσα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἡ δὲ *ταπεινοφροσύνη* τοῦ Τελώνου *ἀνῆλθε δεδικαιωμένη* εἰς τὰ ὄμματα τοῦ Θεοῦ. Ὁ δὲ Αὐγουστῖνος λέγει: «*Μᾶλλον εὐάρεστος εἰς τὸν Θεὸν εἶναι ἡ ταπεινοφροσύνη ἐν τοῖς πονηροῖς ἔργοις, ἢ ἡ ἀλαζωνεία ἐν τοῖς ἀγαθοῖς*». Καὶ παρακατιὼν «*Βλέπετε, ἀδελφοί,* οἷον τὸ θαῦμα! *Ὁ Θεὸς εἶναι ὑψηλός. Σὺ ὑψώνεις σεαυτόν. Αὐτὸς φεύγει ἀπὸ σοῦ. Ταπεινοῦσαι καὶ κατέρχεται μέχρι σου*».

Μὲ τὴν ὡς ἄνω παραβολὴν περατοῦται ἡ δημοσίευσις τοῦ περισπουδάστου ἔργου τοῦ ἀγγλικανοῦ Ἀρχιεπισκόπου Τρένς, εἰς τὸ ὁποῖον εἴμεθα βέβαιοι ὅτι οἱ ἀναγνῶσται τοῦ «Ἀστέρος τῆς Ἀνατολῆς» ἐπὶ τόσους μῆνας εὗρον ἀληθῆ τρυφὴν καὶ πνευματικὴν ὠφέλειαν. Ἐπιφυλασσόμεθα δὲ σὺν Θεῷ νὰ ἐκδώσωμεν εἰς βιβλίον τὴν ἀπὸ τοῦ Ν)βρίου 1926 μέχρι σήμερον ἐκδοθεῖσαν ταύτην συνέχειαν «Αἱ Παραβολαὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν».

Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΟΔΗΓΟΣ ΤΟΥ ΒΙΟΥ

Ἡ φορὰ τῶν ἐγκοσμίων πραγμάτων τείνει ὁλοὲν περισσότερον εἰς τὸ νὰ ἀπομακρύνῃ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν θρησκείαν. Εἰς τοιοῦτον μάλιστα βαθμόν, ὥστε νὰ ἀκούωμεν πολλοὺς νὰ ἐρωτοῦν: «Εἰς τί, ἐπὶ τέλους, χρησιμεύει ἡ θρησκεία;»

Κατὰ πολλοὺς τρόπους θὰ ἠδύνατό τις νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην, ἀλλ' ἡ ἁπλουστάτη ἀπάντησις εἶναι ἴσως ἡ καταλληλοτάτη.

Οὐδεὶς θὰ ἀρνηθῇ βεβαίως, ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ὁδεύουν πρὸς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ τέρμα—ἄλλοι δι' ἄλλης ὁδοῦ—ἀλλὰ πάντες ἀνεξαιρέτως κατευθυνόμενοι πρὸς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν Ἄγνωστον Χώραν. Ἀδιάφορον ἂν οἱ μὲν βαδίζουν ἀνέτως καὶ ἀνενοχλήτως εἰς ὁδὸν λείαν καὶ εὐχάριστον, ἐνῷ ἄλλοι ἐπιπόνως σκοντάπτουν ἐπὶ προσκομμάτων εἰς δύσβατον ὁδόν. Ὅλαι αἱ ὁδοὶ καταλήγουν εἰς τὴν μυστηριώδη θύραν, ἥτις διανοίγει εἰς ἕκαστον ἡμῶν τὴν ἀνεξερεύνητον χώραν, ἀπὸ τῆς ὁποίας οὐδεὶς ἐπανῆλθε, ὅπως εἴπῃ ὁποία τις εἶναι αὕτη. Ὡς δὲ ἐκ τούτου, πᾶς ἄνθρωπος, ἐὰν μὴ ἦναι ὅλως ἀποκτηνωμένος, διερωτᾶται μετ' ἀγωνίας: «Τί ἆρά γε νὰ ἦναι πέραν τοῦ τάφου;»—Τὴν ἀπάντησιν μόνον ἡ θρησκεία δύναται νὰ δώσῃ.

Ἐπὶ πλέον, ἐπειδὴ ἡ ζωὴ ἐνταῦθα εἶναι διὰ τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἀνθρωπότητος κατὰ μυρίους τρόπους περίπλοκος, ἀνερμάτιστος, ἀσυνεπὴς καὶ ἄσκοπος, οἱ ἄνθρωποι γενικῶς αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην φωτός, ὁδηγίας, κατευθύνσεως ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης. Διότι τὸ ἀβέβαιον τῆς ζωῆς, ἡ ἐνδεχομένη αἰφνιδία αὐτῆς διακοπή, ἡ φαινομενικὴ ἐγκατάλειψις τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν τυφλὴν τύχην, προβάλλουν προβλήματα ἄλυτα ἐντείνοντα τὸ σκότος, τὸ ὁποῖον περιβάλλει τὸ μυστήριον τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως.

Τοιοῦτο φῶς, τοιαύτην κατεύθυνσιν καὶ ποδηγέτησιν παρέχει ἡ θρησκεία,

προσφέρουσα, ὡς μόνον ἀλάνθαστον ὁδηγὸν τοῦ ἀνθρώπου τὰς Θείας, Γραφάς, ἐκ τῶν ὁποίων δύναται οὗτος νὰ πληροφορηθῇ περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ζωῆς, καὶ νὰ τῷ χρησιμεύσωσιν ὡς ὁδηγὸς τῆς πορείας του πρὸς τὸ ἄγνωστον τέρμα, καθότι οὐδεὶς ἄλλος ἠδυνήθη νὰ πράξῃ τοῦτο ἱκανοποιητικῶς καὶ τελείως. Ἐὰν δὲ ἐξετάσῃ τις τὰς ὑψηλοτέρας καὶ πολυτιμοτέρας ἀληθείας διαφόρων ἄλλων συστημάτων, θὰ εὕρῃ ὅτι εἶναι πολύτιμοι διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐφ' ὅσον συνταυτίζονται κατ' οὐσίαν πρὸς τὰς βασικὰς ἀρχὰς τῶν Ἁγίων μας Γραφῶν. Τοὐναντίον, αἱ ἀντίθετοι πρὸς ταύτας διδασκαλίαι, εἴτε ἠθικαί, εἴτε φιλοσοφικαί, ἢ κοινωνιολογικαί, ἀπέτυχον καὶ θ' ἀποτυγχάνουν πάντοτε τοῦ σκοποῦ τούτου.

Διότι δὲν ἀνταποκρίνονται πρὸς πάσας τὰς ἀνάγκας τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Αἱ Θεῖαι Γραφαὶ μόναι λύουν τὰ περιπλοκώτερα προβλήματα τῆς ζωῆς, τόσον διὰ τὴν ἀνθρωπότητα καθόλου, ὅσον καὶ διὰ τὸ ἄτομον. Αὐταὶ καὶ μόναι φωτίζουν τὴν διάνοιαν καὶ ὁδηγοῦν ἀλανθάστως πρὸς τὴν ἀλήθειαν. Ἐν αὐταῖς καταναοεῖ τις τὸ πολύτιμον τῆς θρησκείας, τὸ ἀπαραίτητον αὐτῆς διὰ πᾶσαν ψυχήν, ἥτις ἀποβλέπει εἰς τὴν πέραν τοῦ τάφου ὕπαρξιν.

Πρὸ παντὸς ὅμως ὁ ὁδοιπόρος τῆς ζωῆς ἔχει ἀνάγκην προσωπικοῦ Φίλου, ἰσχυροῦ καὶ συνετοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ δύναμις νὰ ἀναπληροῖ τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν· φίλου πιστοῦ, ὅστις νὰ παραμείνῃ ἀχώριστος σύντροφος μέχρι τέλους τῆς ἐπιγείου πορείας. Οὐδεὶς δὲ τοιοῦτος φίλος καὶ σύντροφος τῆς ζωῆς ὑπάρχει ἐκτὸς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Οὐδεὶς ἐκτὸς Ἐκείνου προσεφέρθη ποτέ, ἵνα γίνῃ ὁδηγὸς καὶ φίλος καὶ Σωτὴρ ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἑκάστου ἀτόμου κατ' ἰδίαν ἀφοῦ δὲ καθοδηγήσῃ τὰ βήματα αὐτῶν ἀσφαλῶς διὰ τῶν μυρίων προσκομμάτων καὶ παγίδων τῆς ὁδοῦ, νὰ διεκπεραιώσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν πέραν τοῦ τάφου χώραν, ἥτις δέν θὰ ἦναι πλέον χώρα ἄγνωστος δι' ἐκείνους, οἵτινες ἐπίστευσαν εἰς ὅσα περὶ αὐτῆς ἐλάλησε καὶ ὑπεσχέθη εἰς αὐτοὺς ὁ Κύριος αὐτῶν. Οἱ τοιοῦτοι ἐγνώρισαν τί εἶναι ἡ θρησκεία καὶ ποία εἶναι ἡ ἀξία αὐτῆς· ὅτι εἶναι ἡ μόνη σωτήριος δύναμις ἥτις λύει τὰ προβλήματα τῆς ζωῆς καὶ βοηθεῖ τὸν ἄνθρωπον νὰ διέλθῃ ἀσφαλῶς τὸν βίον του ἐνταῦθα καὶ νὰ εὑρεθῇ εἰς αἴσιον τέρμα, διελθὼν τὴν πύλην τοῦ θανάτου.

Ὑπάρχουν ἐν τούτοις πολλοί, οἵτινες παραδέχονται μὲν κατ' ἀρχὴν τὴν ἀνάγκην τῆς θρησκείας, τινὲς δὲ αὐτῶν καὶ ἐγνώρισάν ποτε ἐξ ἰδίας πείρας τὸ πολύτιμον αὐτῆς, ἀλλὰ δι' ἕνα ἢ δι' ἄλλον λόγον ἔχασαν τὴν ἀρχικήν των πνευματικὴν διαίσθησιν. Δι' αὐτοὺς ἠμβλύνθη ἡ ἐξ αὐτῆς χαρὰ καὶ ἀνακούφισις· ὁ πρότερον ζῆλος αὐτῶν ἠτόνισε. Καὶ ἐνδομύχως ἀποδίδουν τὴν κατάστασιν ταύτην εἰς αὐτὴν τὴν θρησκείαν, ἥτις δὲν τοὺς ἱκανοποιεῖ ὡς ἄλλοτε.

Τῆς καταστάσεως ὅμως ταύτης αὐτοὶ οἱ ἴδιοι εἶναι αἴτιοι, ἐὰν δὲ θελήσωσι νὰ ἀνερευνήσουν εἰλικρινῶς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς αὐτῶν, θὰ πεισθῶσι περὶ τούτου. Ἐὰν εἰλικρινῶς ἐπιθυμοῦσι νὰ κατορθώσωσι τοῦτο, θὰ ἐρευνήσωσι τὰ ἐλατήρια τῶν πράξεών των, τοὺς πόθους των τὰς βλέψεις των· θὰ ἐρωτήσωσι ποῖος εἶναι ὁ τελικὸς σκοπὸς τῆς ζωῆς αὐτῶν. Θὰ ἐρευνήσωσι δὲ καὶ ἐξακριβώσωσιν ἂν ταῦτα ἦναι σύμφωνα πρὸς τὸν ὑπογραμμὸν τῆς Χριστιανικῆς ζωῆς—πρὸς τὸ ἰδεῶδες εἰς τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἀποβλέπῃ ὁ Χριστιανός. Ἐὰν δὲ πεισθῶσιν ὅτι ὑπολεί-

πονται τούτου, θὰ ζητήσωσιν ἐπιμελῶς νὰ εὕρωσι ποῖα εἶναι τὰ αἴτια τῆς καταστάσεως ταύτης.

Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ αἴτια ταῦτα εὑρίσκονται εἰς τὸ κοσμικὸν περιβάλλον, εἰς τὰς κοσμικὰς συνηθείας καὶ ἀπόψεις τῆς ζωῆς, τὰς ὁποίας βαθμηδὸν καὶ ἀνεπαισθήτως ἠκολούθησαν καὶ οἰκειοποιήθησαν καὶ αἵτινες τοὺς κρατοῦν δεσμίους μακρὰν τῆς ἀρχικῆς ὁδοῦ. Ἡ ὑποδούλωσις αὐτη γίνεται συνήθως μικρὸν καὶ κατ' ὀλίγον. Ἡ πρὸς τὰς κοσμικὰς συνηθείας συμμόρφωσις βαθμηδὸν καθίσταται τελεία· τὸ κοσμικὸν περιβάλλον παρεμβάλλει φραγμὸν μεταξὺ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς πνευματικῆς ἀτμοσφαίρας· ὁ νοῦς διαρκῶς ἐπασχολεῖται μὲ πράγματα ἄσχετα πρὸς τὴν πνευματικὴν ζωήν· αἱ βλέψεις, οἱ πόθοι, ὁ τελικὸς σκοπὸς τῆς ὑπάρξεως δὲν εἶναι πλέον οἱ αὐτοὶ ὡς πρότερον. Οὕτω δὲ τελείως ἀπομακρύνεται ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὴν ζωογόνον ἐπίδρασιν τῆς θρησκείας καὶ ἀδρανοῦσα, καθίσταται πνευματικῶς νεκρά.

Εἴπομεν ὅτι ἡ μεταβολὴ ἐπέρχεται ὑπούλως. Προσθέτομεν ὅτι ἄρχεται πολλάκις κατὰ τρόπον φυσικώτατον, μὲ τὴν ὑπεράγαν ἐπασχόλησιν εἰς τὰς κοινωνικὰς ὑποχρεώσεις, εἰς τὰ οἰκιακὰ καθήκοντα, εἰς τὸ βιοποριστικὸν ἔργον. Ταῦτα δὲ ἀνεπαισθήτως ἀπορροφοῦν ὁλοκλήρως τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν ἀφεθῇ τις εἰς τὰς ἰδίας του δυνάμεις καὶ δὲν φροντίσῃ νὰ συσφίγξῃ τοὺς δεσμοὺς τῆς ψυχῆς πρὸς τὸν πνευματικὸν κόσμον. Ὅταν δὲ ἐξετάσῃ τις ἐπισταμένως τὴν φύσιν τῶν ὄντως ἀπορροφώντων τὴν ψυχὴν πραγμάτων, εὑρίσκει ὅτι ταῦτα εἶναι πράγματα ὅλως δευτερεύοντα, ἐπουσιώδη, μηδεμίαν πραγματικὴν ἐπιρροὴν ἔχοντα ἐπὶ τῆς τελικῆς ἐκβάσεως τῆς ζωῆς. Εἶναι ἀξίαι μηδαμιναί, χάριν τῶν ὁποίων οἱ ἄνθρωποι παραβλέπουν τὰς μεγάλας καὶ πραγματικὰς ἀξίας τῆς ζωῆς, ἀξίας αἱ ὁποῖαι ἔχουν μόνιμον πολυτιμότητα, καθότι ἰσχύουν καὶ πέραν τοῦ τάφου. Πόσον λοιπὸν πρέπει νὰ ἤμεθα προσεκτικοί, μήπως παρασυρόμενοι ἀνεπαισθήτως ὑπὸ τῶν ταπεινῶν ἰδεωδῶν τοῦ κόσμου, χάσωμεν τὰς μεγάλας καὶ πραγματικὰς ἀξίας τῆς ζωῆς καὶ εὑρεθῶμεν ἀνεπιστρεπτεὶ κεχωρισμένοι ἀπὸ τοῦ ὑπερτάτου ἰδεώδους, ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ συνηθέστατος λόγος τῆς ἀπομακρύνσεως ταύτης εἶναι ἡ χαλάρωσις τοῦ δεσμοῦ, ὅστις ἐδόθη εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅπως δυνηθῇ νὰ ἐπικοινωνῇ μὲ τὸν πνευματικὸν κόσμον, μὲ τὸν Χριστόν. Ὁ δεσμὸς οὗτος εἶναι ἡ προσευχή. Ἀνερευνήσατε τὸ παρελθόν, ὅσοι αἰσθάνεσθε τὴν ἀτονίαν τῆς πνευματικῆς σας ζωῆς, καὶ ἂν ἦσθε εἰλικρινής, θὰ ὁμολογήσητε ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς καταστάσεώς σας ταύτης χρονολογεῖται ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπαύσατε νὰ προσεύχησθε—ἤ, συνηθέστερον, ἀπὸ τῆς στιγμῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ προσευχὴ ἔπαυσε νὰ ἦναι διὰ σᾶς πραγματικὴ ἐπικοινωνία μετὰ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐξέπεσεν εἰς τυπικὴν προσέγγισιν καθ' ὡρισμένας ὥρας καὶ ἡμέρας. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης τὰ ἀσήμαντα πράγματα τοῦ ἐγκοσμίου βίου προσέλαβον διὰ σᾶς ἀξίαν ὑπέρογκον, ἡ δὲ ἀληθὴς καὶ μόνη πραγματικὴ ἀξία τῆς ζωῆς παρηγκωνίσθη, ὡς δῆθεν μὴ ἔχουσα ἀνάγκην τῆς ἰδικῆς σας μερίμνης καὶ φροντίδος. Προσευχὴ δὲν εἶναι μόνον ἡ κατὰ καιροὺς ἱκεσία· εἶναι ἡ διαρκὴς διάθεσις τῆς ψυχῆς, ἥτις αἰσθάνεται ἑαυτὴν ἐν σταθερᾷ ἐπικοινωνία πρὸς τὸν Θεόν. Τότε καὶ ἡ στιγμιαία ἀνύψωσις τοῦ

νοὸς ἐν εὐχαριστίᾳ, ἐν χαρᾷ, ἐν λύπῃ, ἐν μετανοίᾳ, ἀποτελεῖ προσευχήν. Ἡ ψυχὴ ἡ διὰ τοιαύτης ἁλύσεως συνδεδεμένη πρὸς τὸν Θεὸν διέρχεται τὴν ζωὴν ἀτάραχος, ἐν πλήρει συναισθήσει ἀσφαλείας, διότι γνωρίζει τὸν Ὁδηγόν, ὅστις θέλει παραμείνει μετ' αὐτῆς μέχρι τέλους τῆς ὁδοῦ, καὶ εἰσαγάγει αὐτὴν εἰς τὴν πέραν τοῦ τάφου χώραν, ὅπου ἀναμένει αὐτὴν τόπος, ὅν Ἐκεῖνος ἡτοίμασε διὰ τοὺς πιστούς Του ὀπαδούς.

Ο ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Ἀπάντησις εἰς τὴν «Ἀνάπλασιν».

Β'.

Εἰς τὸ προηγούμενον ἡμῶν φύλλον εἴδομεν ὅτι ὁ κ. Δ. Καλοποθάκης, ἐν τῇ ἐξιστορήσει τῆς γενέσεως καὶ ἀναπτύξεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Εὐαγγελικοῦ κινήματος ἀπ' ἀρχῆς μέχρις σήμερον, ἠκολούθησε πιστῶς τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν καὶ ἐξέθηκε τὰ πραγματικὰ γεγονότα μὲ ἀντικειμενικότητα καὶ γλῶσσαν εὐπρεπῆ καὶ μετριοπαθῆ.

Ὁ ἀρθρογράφος τῆς συναδέλφου «Ἀναπλάσεως» ἐγκαλεῖ τὸν κ. Δ. Καλοποθάκην ὡς συκοφαντοῦντα τὴν πατρίδα του, «παρουσιάζων αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ξένου τύπου ἐντελῶς μισαλλόδοξον καὶ φανατικὴν διώκτριαν τῆς θρησκευτικῆς μειονότητος τῶν Εὐαγγελικῶν». Οὐδὲν τούτου ἀναληθέστερον, εἶναι δὲ λυπηρὸν τὸ γεγονὸς ὅτι ἄνθρωποι, ἀσχολούμενοι μὲ τὴν θρησκείαν καὶ τὴν ἠθικοποίησιν τῆς κοινωνίας, ὡς ἡ συνάδελφος καὶ ὁ ἀρθρογράφος της, δὲν εἶναι προσεκτικώτεροι εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς καλῆς πίστεως. Ὅτι ἡ Ἑλλὰς τοῦ 1845 — 1892 ὑπῆρξε μισαλλόδοξος καὶ φανατικὴ διώκτρια τοῦ Ἑλληνικοῦ Εὐαγγελικοῦ κινήματος, οὐδεὶς καλῆς πίστεως ἄνθρωπος δύναται νὰ ἀμφισβητήσῃ. Τὰ ἀφορῶντα τὸν Ἰωνᾶν Κίγγ, ἅτινα ἐξεθέσαμεν εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον ἡμῶν, ἀποτελοῦσι λυπηρὰν σελίδα εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Ὁ δὲ Μιχαὴλ Καλοποθάκης καὶ οἱ ἀκολουθήσαντες αὐτὸν ὑπέστησαν καὶ αὐτοὶ ἄγριον διωγμὸν ἐπὶ τριακονταετίαν ὁλόκληρον. Ἀκόμη καὶ ἐν σωτηρίῳ ἔτει 1892 ὁ ἐν Πειραιεῖ ναὸς τῆς ἐκεῖ Ἑλλ. Εὐαγγελικῆς κοινότητος μίαν ὡραίαν Κυριακὴν ὑπέστη ἀγρίαν ἐπιδρομὴν ἐκ μέρους ὄχλου ἀμαθοῦς, οὗτινος ὁ φανατισμὸς εἶχε καταλλήλως ἐξαφθῆ ὑπὸ ἱερέων τοῦ Πειραιῶς· οἱ εὑρισκόμενοι ἐν τῷ ναῷ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐπιθέσεως προσκυνηταὶ ἐκακοποιήθησαν, ὁ δὲ ἄμβων, τὰ καθίσματα, αἱ Γραφαὶ καὶ τὰ ὑμνολόγια ἐσύρθησαν ἔξω εἰς τὴν πρὸ τοῦ ναοῦ πλατεῖαν καὶ ἐκάησαν πανηγυρικῶς, ὑπὸ τὰς ἰαχὰς τοῦ ὄχλου, συμπραττούσης ἠθικῶς καὶ τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς διὰ τῆς.... ἀπουσίας της, ἐνῷ εἶχεν ἐγκαίρως εἰδοποιηθῆ περὶ τῶν συμβαινόντων. Σημειωτέον δὲ ὅτι διὰ τὴν ἐπίθεσιν καὶ λεηλασίαν ἐκείνην οἱ Ἕλληνες Εὐαγγελικοὶ τοῦ Πειραιῶς οὐδέποτε ἔλαβον οἱανδήποτε ἀποζημίωσιν ἢ ἱκανοποίησιν. Εἶναι λοιπὸν κωμικὸν νὰ ἀρνῆταί τις ὅτι ἄλλοτε εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπεκράτει φανατισμὸς καὶ μισαλλοδοξία, ὅσον ἀφορᾷ τοὺς Εὐαγγελικοὺς Ἕλληνας, ἥτις δὲν ἐπικρατεῖ σήμερον, εἰμὴ μεταξὺ ἐλαχίστων καθυστερημένων ἀνθρώπων. Εἰς

χώραν, ὅπου εἶναι δυνατὸν ἀκόμη νὰ ἀκούωνται καὶ νὰ δρῶσιν ὀλίγοι θρησκευτικῶς ἀνάπηροι, ὡς οἱ «παλαιοημερολογῖται», καὶ νὰ συγχέηται τὸ ἡμερολόγιον μὲ τὴν πίστιν, δὲν εἶναι παράδοξον ἂν εὑρίσκωνται καί τινες, ὡς ὁ ἀρθρογράφος τῆς «Ἀναπλάσεως», ἀναμασσῶντες τὰ τετριμμένα ἐπιφωνήματα τοῦ 1845 κατὰ τῶν Εὐαγγελικῶν. Ἀλλ' ἡ ὑγιαίνουσα μερὶς τῆς κοινωνίας δὲν σκέπτεται οὕτω. Πρὸ πολλοῦ ἤρχισαν οἱ ἄνθρωποι νὰ ἀντιλαμβάνωνται ὅτι οἱ Εὐαγγελικοὶ Ἕλληνες δὲν ἠσπάσθησαν τὸν Προτεσταντισμὸν χάριν κέρδους ὑλικοῦ ἢ ἠθικοῦ, διότι αἱ κοινότητές των εἶναι πτωχαὶ καὶ μετὰ δυσκολίας ἐξοικονομοῦσι τὰ πρὸς συντήρησιν τῶν ποιμένων των ἀπαιτούμενα, τὰ δὲ μέλη τῶν Ἑλλ. Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν, ἀντὶ νὰ «πληρώνωνται» (ὡς ἄλλοτε κατηγοροῦντο!), συνεισφέρουσιν ἁδρῶς ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῶν διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν ἐκκλησιῶν των. Ἀπὸ ἠθικῆς δὲ ἢ κοινωνικῆς ἀπόψεως, οἱ πρῶτοι σκαπανεῖς τοῦ Ἑλλ. Εὐαγγελικοῦ κινήματος (Μιχαὴλ Καλοποθάκης, Γ. Κωνσταντίνου, Γ. Καζάκος, Στ. Μιχαηλίδης, Δ. Λιαούτσης καὶ ἄλλοι) ὄχι μόνον οὐδὲν κέρδος ἀπεκόμισαν ἐκ τῆς προσχωρήσεώς των εἰς τὸν Προτεσταντισμόν, ἀλλ' ὑπέστησαν κοινωνικὸν ἐξοστρακισμὸν καὶ διωγμούς, οἵτινες θὰ ἐκλόνιζον καὶ τὴν γενναιοτάτην ψυχήν, ἥτις δὲν ἐφλέγετο ὑπὸ ζώσης πίστεως. Ἐξ ἄλλου, οἱ «αἱρετικοὶ» οὗτοι ὑπῆρξαν πάντοτε εἰλικρινεῖς πατριῶται καὶ νομοταγεῖς πολῖται, ἐκπληροῦντες εὐόρκως τὰ καθήκοντά των πρὸς τὴν Πολιτείαν.

Καὶ βλέπουσα ταῦτα ἡ Ἑλληνικὴ κοινωνία, βαθμηδὸν ἔπαυσε νὰ τοὺς καταδιώκῃ, διότι ἤρχισε νὰ ἀντιλαμβάνηται ὅτι οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἐνεπνέοντο ἀπὸ εὐγενῆ ἰδανικὰ καὶ εἰλικρινεῖς πεποιθήσεις. Πᾶσα δὲ εὐγενὴς καὶ εἰλικρινὴς ἰδεολογία, ὅταν μάλιστα ἀκολουθῆται μὲ σταθερότητα καὶ αὐτοθυσίαν, ἐμπνέει ἀκούσιον σεβασμὸν εἰς πάντας, ἐκτὸς τῶν ὀλίγων, τῶν εἰς πᾶσαν κοινωνίαν συναντωμένων, οἵτινες ὑπὸ οὐδεμιᾶς ἠθικῆς ἀρχῆς ἐμπνέονται καὶ ἐκ τῶν ἰδίων κρίνουσι τοὺς πάντας καὶ τὰ πάντα περὶ αὐτούς.

Ἀκριβῶς τὴν τοιαύτην βαθμιαίαν εὐμενῆ μεταστροφὴν τῆς ἐν Ἑλλάδι κοινῆς γνώμης τονίζει τὸ ἐν τῇ «Reformierte Zeitung» ἄρθρον τοῦ κ. Δ. Καλοποθάκη, ὅστις, μακρὰν τοῦ νὰ «παρουσιάζῃ τὴν χώραν του ὡς ἐντελῶς μισαλλόδοξον καὶ φανατικὴν διώκτριαν», ἀκριβῶς ἐξαίρει τὴν σημερινὴν εὐμενῆ στάσιν τῆς Ἑλλ. κοινῆς γνώμης ἀπέναντι τῶν Ἑλλήνων Εὐαγγελικῶν. Ἰδοὺ ἐν πιστῇ μεταφράσει αἱ σχετικαὶ περικοπαί: «Σημαντικὴ μεταβολὴ ἐπῆλθε κατὰ τὰ τελευταῖα 25—30 ἔτη εἰς τὴν στάσιν τῆς Ἑλληνικῆς δημοσίας γνώμης ἀπέναντι τοῦ ἰθαγενοῦς Προτεσταντισμοῦ. Ἡ Ἀνατολικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἀνέκαθεν ἀπολαύει τῆς ἀφοσιώσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, διότι κατὰ τὰ 500 ἔτη τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ ἡ Ἐκκλησία αὕτη ἦτο ὁ κύριος συντελεστὴς τῆς διατηρήσεως τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως καὶ γλώσσης. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, δι' ὃν τὸ Ἑλλ. Εὐαγγελικὸν κίνημα κατὰ τὰ πρῶτά του βήματα εὗρε τοσοῦτον σφοδρὰν ἀντίδρασιν ἐκ μέρους λαοῦ τόσον φιλοπάτριδος. Πᾶσα ἀποσκίρτησις ἀπὸ τῆς Ὀρθοδόξου μάνδρας κατεδικάζετο ἀπὸ ἀπόψεως ὄχι τόσον δογματικῆς, ὅσον πολιτικῆς, καὶ ὡς ἐκ τῆς ὑποτιθεμένης ἐπηρείας της ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς ἑνότητος ἐθεωρεῖτο ὡς ἐθνικὴ προδοσία. Ἐκεῖνοι, οἵτινες διὰ λόγους συνειδήσεως ἀπεχωρίζοντο ἀπὸ τῆς Ὀρθοδόξου μάνδρας, ἐστιγματίζοντο ὡς ὄργανα ἀορίστου τινος ξενικῆς προπαγάνδας, ἐπι-

ζητούσης τὴν διάσπασιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, καὶ ὡς ἀρνησιπάτριδες, οἵτινες εἶχον πωλήσει τὰς συνειδήσεις των διὰ χρήματα ἢ δι' ἄλλο τι χαμερπὲς κέρδος. Ἀλλὰ μὲ τὴν πάροδον τῶν ἐτῶν, ἡ δημοσία γνώμη βαθμηδὸν ἀντελήφθη ὅτι αἱ πτωχαὶ Ἑλλ. Εὐαγγελικαὶ ἐκκλησίαι οὐδὲν εἶχον ἀποκομίσει ὑλικὸν ὠφέλημα ἐκ τῆς νέας των πίστεως, ἐξ ἄλλου δὲ ὅτι οἱ Εὐαγγελικοὶ ἐξεπλήρουν τὰ καθήκοντά των πρὸς τὴν πατρίδα μετ' ἴσης πρὸς τοὺς Ὀρθοδόξους συμπολίτας των εὐσυνειδησίας. Ἐγένετο ὅθεν φανερὸν εἰς πάντα ἐχέφρονα ἄνθρωπον ὅτι οἱ «αἱρετικοὶ» οὗτοι ἐνεπνέοντο ὑπό τινος ἰσχυροῦ θρησκευτικοῦ ἰδανικοῦ, ὅπερ ἦτο ἄξιον σεβασμοῦ. Καὶ βαθμηδὸν οὐ μόνον οἱοσδήποτε διωγμὸς κατέπαυσεν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ Εὐαγγελικὰ κηρύγματα ἤρχισαν νὰ συχνάζωσιν οὐκ ὀλίγοι, οἵτινες, χωρὶς νὰ παύσωσι τοῦ νὰ ἦναι Ὀρθόδοξοι, ἠκροάζοντο τὸν κηρυττόμενον λόγον μετὰ προσοχῆς καὶ σεβασμοῦ. Ἐκτὸς τούτου, τὰ δεινοπαθήματα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους κατὰ τὴν πολεμικὴν δεκαετίαν (1912—1922), ἣν διῆλθεν ἡ Ἑλλάς, ἀναμφισβητήτως παρήγαγον πνευματικὴν ἀφύπνισιν μεταξὺ τοῦ λαοῦ, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἤρχισαν νὰ διψῶσι περισσότερον τὰ πνευματικά, μὴ περιοριζόμενοι εἰς ὅσα τοῖς προσφέρει ἡ Ἐκκλησία των. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἐθνικὴ Ἐκκλησία μετέχει τῆς ἀφυπνίσεως ταύτης διὰ τοῦ κλήρου αὐτῆς, καὶ δεικνύει μείζονα θρησκευτικὴν δραστηριότητα. Τὸ κήρυγμα ἐπολλαπλασιάσθη εἴς τε τοὺς Ὀρθοδόξους ναοὺς καὶ ἀλλαχοῦ, ἐνῷ πρὸ 50-ετίας ἦτο σχεδὸν ἀνύπαρκτον. Ὁ ἀριθμὸς τῶν Ὀρθοδόξων θρησκευτικῶν περιοδικῶν ἐπληθύνθη καθ' ἅπασαν τὴν χώραν, μὲ ὕλην ἀσυγκρίτως ἀνωτέραν τῆς πρὸ 50 ἐτῶν δημοσιευομένης, καὶ ἀκόμη καὶ Κυριακὰ σχολεῖα, κατ' ἀπομίμησιν τῶν Προτεσταντικῶν τοιούτων, ἱδρύθησαν εἰς πολλὰς Ὀρθοδόξους ἐκκλησίας. Εἰς τὰ δογματικά, ἐν τούτοις, ζητήματα καὶ ἰδίως εἰς τὴν πρωτεύουσαν θέσιν, ἣν ἀποδίδει εἰς τοὺς τύπους καὶ τὰ μυστήρια, ἡ Ἑλληνικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐμμένει εἰς τὰς ἑαυτῆς παραδόσεις».

Ὑποθέτομεν ὅτι οὐδεὶς καλῆς πίστεως ἀναγνώστης θὰ ἀρνηθῇ ὅτι ἡ ὡς ἄνω συνοπτικὴ ἀφήγησις τοῦ κ. Καλοποθάκη καὶ μετριοπαθὴς εἶναι καὶ ἀνταποκρίνεται πλήρως εἰς τὴν ἀλήθειαν. Τὸ ζήτημα τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἰθαγενοῦς Προτεσταντισμοῦ εἶναι ***ζήτημα συνειδήσεως*** καὶ ἐὰν ὁ ἀρθρογράφος τῆς «Ἀναπλάσεως» δὲν κατώρθωσε νὰ τὸ ἐννοήσῃ, τόσῳ τὸ χειρότερον δι' αὐτόν.

Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν ἄλλων φαιδρῶν σημείων τῆς εἰρημένης ἀρθρογραφίας, ἐπιρρίπτεται εἰς τοὺς Ἕλληνας τοῦ Εὐαγγελικοῦ ἢ Προτεσταντικοῦ δόγματος ἡ ἀστεία μομφὴ ὅτι «εἶναι ἡ μόνη θρησκευτικὴ μειονότης ἴσως, ἡ ὁποία δὲν δύναται νὰ καυχηθῇ διὰ τοὺς ὁμολογητὰς καὶ τοὺς μάρτυρας τῆς ἰδεολογίας της, διότι οὐδέποτε ἔσχε τὸ θάρρος νὰ παρουσιασθῇ, ὅπως τοὐλάχιστον θέλει νὰ τὴν παραστήσῃ ὁ κ. Καλοποθάκης. Μόνον μάρτυρας καὶ ὁμολογητὰς δὲν δύναται νὰ ἐπιδείξῃ ὁ ἐν Ἑλλάδι Προτεσταντισμός», κτλ. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι οὐδεὶς Ἕλλην Εὐαγγελικὸς μέχρι σήμερον ἐκάη ἐπὶ τῆς πυρᾶς ἢ ἐρρίφθη εἰς τούς λέοντας ἐν τῷ ἀμφιθεάτρῳ οὐδὲ ὑπεβλήθη εἰς σωματικὰ βασανιστήρια, οἷα ἐφεῦρε κατὰ τὸν Μεσαίωνα ἡ Ἱερὰ Ἐξέτασις τοῦ Παπισμοῦ, διότι τοιαῦτα «μαρτύρια» δὲν συμβαίνουν πλέον ἀνὰ τὸν πεπολιτισμένον κόσμον. Ἕκαστος αἰὼν ἔχει τοὺς διωγμούς του ὑπὸ ἰδίαν μορφήν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀρθρογράφος τῆς «Ἀναπλάσεως», γεννηθεὶς μετὰ τὴν

κατάπαυσιν τῶν ἐν Ἑλλάδι διωγμῶν τῆς πρὸ τοῦ 1892 ἐποχῆς, δὲν ἐγνώρισεν ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, εἶναι ἐλεύθερος νὰ ἀρνῆται τοὺς διωγμοὺς ἐκείνους, ὅπως πολλοὶ σήμερον ἀρνοῦνται ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ἱστορικὸν πρόσωπον. Ποῖος ἠμπορεῖ νὰ τοὺς στερήσῃ τῆς ἀσκήσεως τῆς ἰδιοτροπίας ταύτης ;

Διὰ τοὺς ἀναγνώστας μας ὅμως εἶναι ἀπαραίτητον νὰ τονισθῇ ὅτι «*μάρτυς*» δὲν εἶναι μόνον ὁ ***θανατούμενος*** διὰ τὰς πεποιθήσεις του (θρησκευτικὰς ἢ ἄλλας) ἀλλὰ καὶ ὁ καθ᾽ οἱονδήποτε τρόπον ***πάσχων*** διὰ τὰς πεποιθήσεις του. Ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἔδωκεν ἔτι εὐρυτέραν σημασίαν εἰς τὴν λέξιν: «Καὶ ἔσεσθέ μοι μάρτυρες... ἕως ἐσχάτων τῆς γῆς».

Ἤτοι, «μάρτυς» εἶναι κυρίως πᾶς ὁ θαρραλέως μαρτυρῶν περὶ τῆς ἐν αὐτῷ πίστεως ἐνώπιον κόσμου ἐχθρικῶς διακειμένου πρὸς αὐτόν. Οὐδεὶς δὲ ὅστις ἔζησεν ὡς ἐνήλικος εἰς τὴν πρὸ τοῦ 1892 ἐποχήν, δύναται νὰ ἀμφισβητήσῃ ὅτι οἱ Ἕλληνες Εὐαγγελικοί, καὶ ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν Τουρκίᾳ, κατὰ γενικὸν κανόνα ὑπέστησαν διὰ τὰ θρησκευτικά τῳν φρονήματα παντοίους διωγμοὺς ἢ μαρτύρια —κοινωνικὸν καὶ ἐπαγγελματικὸν ἐξοστρακισμόν, ὕβρεις καὶ προπηλακισμοὺς διά τε τοῦ τύπου καὶ ἀνὰ τὰς ὁδούς, στέρησιν ἐργασίας καὶ πολλάκις καὶ κατοικίας, οἰκογενειακὴν ἀντίδρασιν καὶ ἀποκλήρωσιν, καὶ πολλάκις δαρμοὺς καὶ κακοποιήσεις —μέχρι (καὶ πέραν ἐνίοτε) τοῦ τελευταίου ὁρίου, τοῦ ἐπιτρεπομένου ὑπὸ τῶν νεωτέρων νόμων καὶ τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ.

Ἀλλὰ καὶ «ὁμολογητὰς» ἔσχεν ὁ ἐν Ἑλλάδι Προτεσταντισμός. Τί εἶναι «ὁμολογητής ;» Ὁ διὰ τοῦ γραπτοῦ ἢ τοῦ προφορικοῦ λόγου δημοσίᾳ ὁμολογῶν τὰς ἑαυτοῦ θρησκευτικὰς πεποιθήσεις καὶ δοξασίας, καὶ ὑποστηρίζων τὰς λογικὰς βάσεις τῶν δοξασιῶν τούτων. Τοιοῦτοι δὲ ὁμολογηταὶ ὑπῆρξαν καὶ εἶναι ἅπαντες οἱ Ἕλληνες Εὐαγγελικοί, διότι διὰ νὰ γίνωσι δεκτοὶ εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν Ἐκκλησίαν ὤφειλον νὰ κάμουν καὶ ἔκαμον δημοσίαν ὁμολογίαν τῆς ἐν αὐτοῖς πίστεως, δὲν ἐπετρέπετο δὲ εἰς αὐτοὺς νὰ θεωρῶνται ὡς Εὐαγγελικοί, κρύπτοντες τὰ φρονήματά των καὶ ὑποκρινόμενοι ὅτι παραμένουν εἰσέτι Ὀρθόδοξοι. Ἀκριβῶς δὲ οἱ προμνημονευθέντες διωγμοὶ καθίστων τὴν τοιαύτην δημοσίαν ὁμολογίαν λίαν δυσάρεστον καὶ πολλάκις καταστρεπτικὴν καὶ ἐπικίνδυνον διὰ τοὺς ὁμολογητάς.

Θὰ ἠθέλομεν νὰ γνωρίζωμεν τί θὰ ἔκαμνεν ὁ γενναῖος ἀρθρογράφος τῆς «Ἀναπλάσεως», ἐὰν εἶχε νὰ ἐκλέξῃ μεταξὺ τῶν φρονημάτων του καὶ ἑνὸς διωγμοῦ (ἔστω καὶ ἁπλῶς κοινωνικοῦ). Θὰ ἦτο ἐνδιαφέρον νὰ ἐβλέπομεν ἂν θὰ προέκρινεν, ὡς ὁ Μωϋσῆς, «συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἀπόλαυσιν ἁμαρτίας» (Εβρ. ια΄. 25), ἂν θὰ ἔλεγεν ὡς ὁ Παῦλος: «Τὰ πάντα ἐζημιώθην καὶ ἡγοῦμαι σκύβαλα εἶναι, ἵνα Χριστὸν κερδίσω» (Φιλιππ. γ΄. 8). Ἡ ἐμμονὴ εἰς τὰς πεποιθήσεις, εἰς τὸ πεῖσμα πάσης ἀντιδράσεως καὶ διωγμοῦ, ἀπαιτεῖ πίστιν ἀκράδαντον, ἀσάλευτον, φλογεράν· καὶ ἐὰν ὁ ἀρθρογράφος τῆς «Ἀναπλάσεως» εἶχε τὴν ὀρθὴν ἐπὶ τούτου ἀντίληψιν, δὲν θὰ κατεμυκτήριζε τοὺς Εὐαγγελικοὺς Ἕλληνας, ἀρνούμενος τὴν πανθομολογουμένην αὐτῶν αὐτοθυσίαν καὶ εὐστάθειαν εἰς τὰς θρησκευτικάς των πεποιθήσεις. Διὰ τοῦτο καὶ τὸν ἐχαρακτηρίσαμεν ἐν τῷ προηγουμένῳ ἡμῶν ἄρθρῳ ὡς «οἰκτρῶς καθυστερημένον εἰς οἱανδήποτε Χριστιανικὴν ἀντίληψιν»

(Ἀκολουθεῖ)

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

Περὶ ἀναγνώσεως τῶν Γραφῶν,

Ἡ ἁγία Βίβλος συνεγράφη ἐπὶ σκοπῷ νὰ τὴν ἀναγινώσκῃ ἕκαστος δι' ἑαυτόν. Ὁ Θεὸς βοηθεῖ τούς σπουδάζοντας αὐτὴν προθύμως· ἡ ἄγνοιά της εἶναι μέγα κακόν.

Ἀλλὰ λέγουσί τινες: Τί τὸ ὄφελος, ἂν δὲν καταλαμβάνωμεν τὰ περιεχόμενα; Καὶ τὰ περιεχόμενα ἐὰν δὲν καταλαμβάνῃς, ἀποκρίνομαι, πολὺς εἶναι ὁ προξενούμενος ἁγιασμὸς καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀνάγνωσιν· καὶ ὅλως ἀδύνατον εἶναι ν' ἀγνοῇς ὅλα ἐξίσου. Ἐπειδὴ διὰ τοῦτο ᾠκονόμησεν ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος νὰ συνθέσωσι τὰ βιβλία ταῦτα τελῶναι καὶ ἁλιεῖς καὶ σκηνοποιοὶ καὶ ποιμένες καὶ αἰγοβοσκοὶ καὶ ἰδιῶται καὶ ἀγράμματοι, διὰ νὰ μὴ ἔχῃ κανεὶς τῶν ἀπαιδεύτων νὰ καταφεύγῃ εἰς τὴν πρόφασιν ταύτην—διὰ νὰ ἦναι τὰ λεγόμενα εἰς ὅλους εὐκατάληπτα· ὥστε καὶ ὁ χειροτέχνης καὶ ὁ ὑπηρέτης καὶ ἡ χήρα γυνὴ καὶ ὁ πάντων ἀνθρώπων ἀμαθέστατος νὰ κερδαίνῃ καὶ νὰ ὠφελῆται ἀπὸ τῆς ἀκροάσεως. Διότι ὅλα ταῦτα συνέγραψαν οἱ κατ' ἀρχὰς ἀξιωθέντες τῆς χάριτος τοῦ Πνεύματος, οὐχὶ πρὸς κενοδοξίαν, καθὼς οἱ ἐθνικοί, ἀλλὰ πρὸς τὴν σωτηρίαν τῶν ἀκουόντων. Διότι οἱ μὲν ἐθνικοὶ φιλόσοφοι, καὶ ῥήτορες καὶ συγγραφεῖς, μὴ ζητοῦντες τὸ κοινὸν συμφέρον, ἀλλὰ μόνον σκοπὸν ἔχοντες πῶς αὐτοὶ νὰ θαυμασθῶσιν, ἐὰν εἶπον καί τι χρήσιμον, καὶ τοῦτο κατέκρυψαν, ὡς εἰς ζόφον τινά, εἰς τὴν συνήθη ἀσάφειαν. Ἀλλ' οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ Προφῆται ἔκαμαν ὅλως τὸ ἐναντίον, διότι τὰ ἰδικά των κατέστησαν εἰς ὅλους σαφῆ καὶ φανερά, ὡς ὄντες κοινοὶ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλοι, διὰ νὰ δύναται ἕκαστος καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ νὰ μανθάνῃ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως μόνης τὰ λεγόμενα. Καὶ τοῦτο προαναφωνῶν ὁ Προφήτης ἔλεγεν: «Ἔσονται πάντες διδακτοὶ Θεοῦ· καὶ δὲν θὰ εἴπῃ ἕκαστος τῷ πλησίον αὐτοῦ, Γνώρισον τὸν Κύριον, διότι πάντες θὰ μὲ γνωρίζωσιν ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου αὐτῶν». Καὶ ὁ Παῦλος λέγει, «Κἀγώ, ἀδελφοί, ἦλθον πρὸς ὑμᾶς οὐ καθ' ὑπεροχὴν λόγου ἢ σοφίας, κηρύττων ὑμῖν τὸ μυστήριον τοῦ Θεοῦ». Καὶ πάλιν, «Ὁ λόγος μου καὶ τὸ κήρυγμά μου, οὐκ ἐν πιθανοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει Πνεύματος καὶ δυνάμεως.» Καὶ πάλιν, «Λαλοῦμεν γὰρ σοφίαν οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου, οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργουμένων.»

Καὶ εἰς ποῖον δὲν εἶναι φανερὰ ὅλα τὰ τῶν Εὐαγγελίων; Τίς ἀκούων ὅτι «μακάριοι οἱ πρᾳεῖς, μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ», καὶ ὅσα τοιαῦτα, θέλει χρειασθῇ διδάσκαλον, διὰ νὰ ἐννοήσῃ τι τῶν λεγομένων; Καὶ τὰ σημεῖα δὲ καὶ τὰ θαύματα καὶ αἱ ἱστορίαι δὲν εἶναι καὶ εἰς τὸν τυχόντα εὐκολογνώριστα καὶ φανερά; Ἀφορμαὶ εἶναι ταῦτα καὶ προφάσεις καὶ τῆς ὀκνηρίας προκαλύμματα. Δὲν ἐννοεῖς τὰ διαλαμβανόμενα; Καὶ πῶς θέλεις δυνηθῇ νὰ τὰ νοήσῃς ποτέ, ἐνῷ καὶ νὰ τὰ κυττάξῃς δὲν θέλεις; Λάβε ἀνὰ χεῖρας τὸ βιβλίον· ἀνάγνωθι τὴν ἱστορίαν ὅλην, καὶ ἀφοῦ καταλάβῃς τὰ εὐκολογνώριστα, τὰ ἄδηλα καὶ ἀσαφῆ, ἐπανάλαβε πολλάκις. Ἐὰν δὲ καὶ διὰ τῆς συνεχοῦς ἀναγνώσεως δὲν δυνηθῇς νὰ εὕρῃς τὸ λεγόμενον, ὕπαγε πρὸς τὸν σοφώτερον, ἐλθὲ πρὸς τὸν

διδάσκαλον, ἀνάφερε εἰς αὐτὸν περὶ τῶν εἰρημένων, δεῖξον πολλὴν προθυμίαν. Καὶ ἂν σὲ ἴδῃ ὁ Θεὸς ὅτι ἔχεις τοσαύτην προθυμίαν, δὲν θέλει παραβλέψει τὴν ἀγρυπνίαν καὶ τὴν φροντίδα σου· ἀλλὰ καὶ ἄνθρωπος ἐὰν δέν σε διδάξῃ τὸ ζητούμενον, Αὐτὸς θέλει ἐξάπαντος τὸ ἀποκαλύψει....

Ἂς μὴ καταφρονῶμεν τὴν σωτηρίαν μας, ἀγαπητοί. Ταῦτα πάντα ἐγράφησαν δι' ἡμᾶς, «πρὸς νουθεσίαν ἡμῶν, εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντησε». Μεγάλη ἀσφάλεια εἰς τὸ μὴ ἁμαρτάνειν εἶναι τῶν Γραφῶν ἡ ἀνάγνωσις· μέγας κρημνὸς καὶ βάραθρον βαθὺ τῶν Γραφῶν ἡ ἄγνοια, μεγάλη προδοσία σωτηρίας τὸ νὰ μὴ γνωρίζωμεν τίποτε ἀπὸ τοὺς θείους νόμους. Τοῦτο καὶ αἱρέσεις ἐγέννησε καὶ βίον διεφθαρμένον εἰσήγαγε· τοῦτο ἔκαμε τὰ ἄνω κάτω. Διότι ἀδύνατον, ἀδύνατον εἶναι νὰ ἀναχωρήσῃ τις ἄκαρπος, καταγινόμενος μετ' ἐπιστασίας εἰς συνεχῆ ἀνάγνωσιν». (Εἰς τὸν Λάζ. λόγ. γ'. τόμ. α'. σελ. 739—741).

Ἡ ἀρετὴ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ ἁγίου Παύλου.—Οἱ ἱερεῖς δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἀπαίδευτοι. Οὔτε οἱ λαϊκοί.

Ὁμιλῶν ὁ Χρυσόστομος περὶ τῆς εὐγλωττίας τοῦ ἁγίου Παύλου καὶ περὶ τοῦ χρέους τῶν ἱερέων νὰ ἐκπαιδεύωνται, λέγει:

«Κατὰ τί ὑπερτέρησεν ὁ μακάριος οὗτος τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους; καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν εἶναι καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην μέγας καὶ πολὺς εἰς ὅλων τὰ στόματα; Διατὶ οὐχὶ μόνον μεταξὺ ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἑλλήνων θαυμάζεται ὑπὲρ πάντας; Οὐχὶ διὰ τὴν ἀρετὴν τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ, διὰ τῆς ὁποίας ὄχι μόνον τοὺς τότε πιστούς, ἀλλὰ καὶ τοὺς γενομένους ἀπ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν μέχρι τῆς σήμερον, καὶ τοὺς μέλλοντας νὰ γίνωσι μέχρι τῆς ἐσχάτης παρουσίας τοῦ Χριστοῦ, ὠφέλησε καὶ θέλει ὠφελήσει καὶ δὲν θέλει παύσει τοῦτο κάμνων, ἐνόσῳ διαμένει τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων; Διότι ὡς τοῖχος ἀπὸ ἀδάμαντα κατεσκευασμένον, οὕτω τὰ συγγράμματα αὐτοῦ περιτειχίζουσι τὰς καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην ἐκκλησίας, καὶ ὡς ἀθλητὴς γενναιότατος, στέκει καὶ τώρα εἰς τὸ μέσον, «αἰχμαλωτίζων πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ καὶ καθαιρῶν λογισμοὺς καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ.» (1) Ταῦτα δὲ πάντα ἐργάζεται διὰ τῶν ἐπιστολῶν, τὰς ὁποίας κατέλιπεν εἰς ἡμᾶς—τῶν θαυμασίων, καὶ τῆς θείας σοφίας πεπληρωμένων. Τὰ συγγράμματα δ' αὐτοῦ οὐχὶ μόνον πρὸς ἀνατροπὴν τῶν νόθων δογμάτων, καὶ ἀσφάλειαν τῶν γνησίων εἶναι ἐπιτήδεια, ἀλλ' οὐχὶ ὀλίγον συντελοῦσι καὶ εἰς τὸ νὰ διάγωμεν βίον καλόν. Διότι ἀκόμη καὶ τώρα ταῦτα μεταχειριζόμενοι τῶν ἐκκλησιῶν οἱ προεστῶτες, ρυθμίζουσι καὶ πλάττουσι καὶ φέρουσιν εἰς τὸ πνευματικὸν κάλλος τὴν ἁγνὴν παρθένον, τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος ἠῤῥαβώνισεν εἰς τὸν Χριστόν. Διὰ μέσου τούτων καὶ τὰ νοσήματα, τὰ ἐπελθόντα ἐπ' αὐτήν, ἀποκρούουσι, καὶ τὴν ἀποκτωμένην ὑγείαν διατηροῦσι. Τοιαῦτα φάρμακα κατέλιπεν εἰς ἡμᾶς ὁ ἰδιώτης (2), τοσαύτην ἔχοντα δύναμιν, τὰ ὁποῖα γνωρίζουσι καλῶς ἐκ πείρας ὅσοι μεταχειρίζονται αὐτὰ συνεχῶς. Γίνεται λοιπὸν ἐκ τούτων φανερόν, ὅτι περὶ τῆς τέχνης τοῦ λέγειν ἐφρόντιζε πολὺ ὁ μακάριος Παῦλος.

(1) Β'. Κορινθ. ι'. 5. (2) Β'. Κορινθ. ια'. 6.

Ἄκουε δὲ καὶ τί παραγγέλλει γράφων πρὸς τὸν μαθητὴν αὐτοῦ Τιμόθεον, «Πρόσεχε τῇ ἀναγνώσει, τῇ παρακλήσει, τῇ διδασκαλίᾳ·» (1) προσθέτει δὲ καὶ τὸν ἀπὸ τούτου καρπόν, λέγων, «Τοῦτο γὰρ ποιῶν, καὶ σεαυτὸν σώσεις καὶ τοὺς ἀκούοντάς σου» (2). Καὶ πάλιν, «Δοῦλον δὲ Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι, ἀλλ' ἤπιον εἶναι πρὸς πάντας, διδακτικόν, ἀνεξίκακον.» (3) Καὶ προχωρῶν λέγει, «Σὺ δὲ μένε ἐν οἷς ἔμαθες καὶ ἐπιστώθης, εἰδὼς παρὰ τίνος ἔμαθες, καὶ ὅτι ἀπὸ βρέφους τὰ ἱερὰ Γράμματα οἶδας, τὰ δυνάμενά σε σοφίσαι εἰς σωτηρίαν.» Καὶ πάλιν, «Πᾶσα Γραφὴ θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς ἔλεγχον. πρὸς ἐπανόρθωσιν, πρὸς παιδείαν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ, ἵνα ἄρτιος ᾖ ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος.» Ἄκουε δὲ καὶ τί προσθέτει, δίδων εἰς τὸν Τίτον παραγγελίαν περὶ τῆς καταστάσεως τῶν Ἐπισκόπων. «Δεῖ γάρ, λέγει, ἀνέγκλητον τὸν Ἐπίσκοπον εἶναι, ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν». Πῶς λοιπὸν θέλει τις δυνηθῇ, ἰδιώτης ὤν, ὡς οὗτοι λέγουσι, νὰ ἐλέγχῃ καὶ νὰ ἀποστομώνῃ τοὺς ἀντιλέγοντας; καὶ τίς ἡ χρεία νὰ καταγινώμεθα εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ εἰς τὰς Γραφάς, ἂν πρέπει νὰ ἐναγκαλιζώμεθα τὴν ἀμάθειαν; Ἀφορμαὶ εἶναι ταῦτα καὶ προφάσεις, καὶ προσχήματα ἀμελείας καὶ ὀκνηρίας.

Ἀλλ' ἐνδεχόμενον νὰ εἴπῃ τις: Ταῦτα προστάζονται εἰς τοὺς ἱερεῖς. Καὶ ἡμῶν ὁ λόγος τώρα τοὺς ἱερεῖς ἀποβλέπει. Ὅτι δὲ τὰ αὐτὰ χρεωστοῦσι νὰ πράττωσι καὶ οἱ λαϊκοί, ἄκουε τί συμβουλεύει πάλιν εἰς ἄλλην του ἐπιστολὴν πρὸς ἄλλους: «Ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐνοικείτω ἐν ὑμῖν πλουσίως, ἐν πάσῃ σοφίᾳ». Καὶ πάλιν, «Ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε ἐν χάριτι, ἅλατι ἠρτυμένος, εἰδέναι πῶς δεῖ ἑνὶ ἑκάστῳ ἀποκρίνεσθαι.» Καὶ τὸ «Πρὸς ἀπολογίαν ἑτοίμους εἶναι,» ἐλέχθη εἰς ὅλους. Εἰς τοὺς Θεσσαλονικεῖς δὲ γράφων, λέγει, «Οἰκοδομεῖτε εἷς τὸν ἕνα, καθὼς καὶ κάμνετε». (Περὶ Ἱερωσύνης λόγ. γ'. τόμ. α'. σελ. 413). (4)

ΠΩΣ ΕΠΙΔΡΑ Η ΠΙΣΤΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΝ ΖΩΗΝ

Διάλεξις ραδιοφωνικὴ τοῦ αἰδ. Φρειδερίκου Spurr ἐκ Βιρμιγχάμης.

Εἶναι ἆρά γε ἀλήθεια ὅτι δὲν ὑπάρχει πλέον ἀνάγκη νὰ πιστεύουν οἱ ἄνθρωποι εἰς Θεὸν ζῶντα; Εἶναι ἀλήθεια ὅτι δὲν χρησιμεύει εἰς τίποτε ἡ πίστις; Ὅτι ἡ πίστις εἶναί τι νηπιῶδες, ἀνάξιον ἀνεπτυγμένων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν; Ἢ μήπως εἶναι, τοὐναντίον, ζωτικὸς παράγων πάσης προόδου, τὸ ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον στοιχεῖον πάσης τελείας ἀνθρωπίνης ζωῆς;

Ἐπιπλέον, μήπως δὲν πιστεύει καὶ αὐτὸς ὁ ριζοσπαστικώτερος ὀρθολογιστής; Ἀλλ' ἴσως δὲν ἔχει τὴν τόλμην νὰ συνεχίσῃ τοὺς συλλογισμούς του μέχρι τοῦ λογικοῦ των τέλους; Νομίζω ὅτι εὐκόλως θὰ ἠδυνάμην νὰ ὑποστηρίξω τὴν κατηγορίαν ταύτην ἐναντίον του. Ὁμολογῶ, ἐν τούτοις, ὅτι ἡ λέξις ***πίστις*** πολλά-

(1) Α'. Τιμ. δ'. 13. (2) Αὐτόθι 1. (3) Β'. Τιμ. Β'. 24.
(4) Κατὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν Παρισίων 1718—1738.

κις ἐφαρμόζεται ὅλως ἀναρμόστως. Διὰ τῆς λέξεως **πίστις** ἐχαρακτηρίσθη ἡ ἀφελὴς εὐπιστία, ἥτις καταβροχθίζει ἀνεξετάστως πᾶν ὅ,τι παρουσιάζεται. Ἄλλοτε πάλιν ὡς **πίστις** χαρακτηρίζεται ὁ πείσμων δογματισμός, ὅστις στηρίζεται ἐπὶ θρύλων καὶ προλήψεων. Πῶς λοιπὸν νὰ διακρίνῃ τις τοὺς τοιούτους παραλογισμοὺς ἀπὸ τὸν μέγαν καὶ θαυμαστὸν ἐκεῖνον μοχλὸν πάσης προόδου πνευματικῆς καὶ ὑλικῆς — τὴν πίστιν;

Ἐξετάζοντες τὸ ζήτημα κατὰ βάθος, πειθόμεθα ὅτι πᾶσα ἡ ἀνθρωπίνη ζωὴ στηρίζεται ἐπὶ τῆς πίστεως, ὅτι ὅλοι ζῶμεν διὰ πίστεως, καὶ ὅτι δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ὁμαδικὴ ἀνθρωπίνη ζωὴ ἄνευ πίστεως. Ἐν τῇ οἰκογενείᾳ πρῶτον, ἅμα ἐκλείψῃ ἡ ἀμοιβαία πίστις, καταστρέφεται ἡ οἰκογενειακὴ ἁρμονία. Ἐν τῷ ἐμπορίῳ οἱ ἄνθρωποι ἐργάζονται διὰ πίστεως. Ἐδῶ ἴσως τινὲς μὲ σταματήσουν. «Ὄχι, ἀγαπητὲ κύριε,» θὰ εἴπητε, «ποσῶς δὲν ζοῦν διὰ πίστεως, ἀλλὰ διὰ συναγωνισμοῦ, δι' ἀγχινοίας, διὰ **ἐξυπνάδας**!» «Ναί, λέγω, ἀλλὰ τί πρᾶγμα εἶναι ἡ **πίστωσις**; Τί ἄλλο παρὰ **πίστις**; Τί θὰ συνέβαινεν ἐὰν ἐξέλειπεν ἡ ἐμπορικὴ πεποίθησις καὶ ἡ ἐμπορικὴ τιμή; Καὶ τί ἄλλο εἶναι ἡ ἐμπορικὴ πεποίθησις εἰς τὴν τιμὴν τοῦ ἄλλου, εἰμὴ πίστις; Εἰς τὸν κύκλον τῆς ἐπιστήμης τί θὰ κατώρθωνεν ὁ Ἔδισον, ὁ Μαρκόνι, χωρὶς πίστιν; Διότι τί ἄλλο εἶναι ἡ πίστις εἰμὴ **ἡ τόλμη ἥτις προχωρεῖ εἰς τὸ ἄγνωστον**, ἐπὶ τῇ βάσει γνωστοῦ τινος; Ἡ τοιαύτη τόλμη εἶναι ἡ βάσις πάσις προόδου. Διὰ πίστεως ὁ Κολόμβος ἀνεκάλυψε τὴν Ἀμερικήν. Διὰ πίστεως ἐξηκριβώθη ἡ θέσις τοῦ ἀγνώστου εἰσέτι πλανήτου Ποσειδῶνος ἐν τῷ ἡλιακῷ συστήματι ὑπὸ δύο συγχρόνως ἀστρονόμων, ἑνὸς Ἄγγλου καὶ ἑνὸς Γάλλου, ἐρευνώντων τὸ σύμπαν ταυτοχρόνως καὶ ἐν ἀγνοίᾳ τῶν ἐργασιῶν ἀλλήλων. Διὰ πίστεως ὁ πρωτόγονος ἄνθρωπος, ὁ ἄνευ ἐργαλείων καὶ ἄμοιρος τεχνῶν, ἐξειλίχθη εἰς δημιουργὸν καὶ κύριον τῆς μηχανῆς, ἐνῷ ὁ πίθηκος, ὁ κάστωρ, ἡ ἀράχνη καὶ ἡ μέλισσα, πεπροικισμένοι διὰ τῶν φυσικῶν των ἐργαλείων, ἀλλὰ μὴ κάτοχοι τῆς πίστεως, ἔμειναν εἰς τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς σημεῖον, χωρὶς νὰ προχωρήσωσιν οὔτε κατὰ ἓν βῆμα εἰς τὴν ὁδὸν τῆς προόδου.

Δὲν σᾶς φαίνεται λοιπὸν ἀνόητος ἡ κατὰ τῆς πίστεως κατακραυγὴ τῶν πολλῶν, ἀφοῦ ἡ πίστις εἶναι οὐσιώδης παράγων πάσης προόδου τῆς ζωῆς; Ἐὰν δὲ ἀποτελῇ τόσον οὐσιῶδες στοιχεῖον τῆς κοινῆς ζωῆς, διατί νὰ θεωρῆται παιδαριώδες καὶ παράλογον τὸ νὰ ἐφαρμόζωμεν αὐτὴν εἰς τὸν Θεὸν καὶ νὰ παραδεχώμεθα αὐτὴν ὡς ἀπαραίτητον στοιχεῖον καὶ συντελεστὴν τῆς πνευματικῆς ζωῆς; Διατί νὰ θαυμάζωμεν τὸν ἄνθρωπον, ὅστις ἀναλαμβάνει μέγα τι κοσμικὸν τόλμημα, καὶ νὰ τὸν μυκτηρίζωμεν ὅταν ἐφίεται ὑψηλοῦ πνευματικοῦ τολμήματος, ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ;

Ὡς λογικὰ ὄντα εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ τηρῶμεν μίαν οἱανδήποτε θέσιν ἀπέναντι τοῦ Σύμπαντος, βασιζομένην ἐπὶ τῆς ἀντιλήψεως, τὴν ὁποίαν ἔχομεν τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐν τῷ σύμπαντι θέσεώς μας. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ ἔχωμεν κάποιαν περὶ τούτων πάντων ἰδέαν, ἐκτὸς ἂν ἤμεθα διανοητικῶς ἐλλιπεῖς. Θέλοντες καὶ μή, πρέπει νὰ ἔχωμεν ἐσχηματισμένην τινὰ ἰδέαν τῆς σημασίας τῆς ζωῆς. Καὶ πιστεύω ὅτι ἐξ ὅλων τῶν τοιούτων ἰδεῶν, δύο μόνον δύναται νὰ στηριχθῶσιν.

Ἢ δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι δὲν εἴμεθα ἄλλο παρὰ ἀνωτέρας τάξεως

ζῶα, ἐξελιχθέντα διὰ δυνάμεώς τινος ἀπροσώπου. Ἡ ἄποψις αὕτη τῆς ζωῆς μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τὸ σκότος καὶ τὴν ἐκμηδένισιν, τὸν κοινὸν τάφον τῶν πάντων. Εἴμεθα καταδικασμένοι εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ τέλος μὲ τοὺς ποντικούς, μὲ τοὺς κανθάρους καὶ μὲ τοὺς σκώληκας. Δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι σᾶς ἀπαρέσκει ἡ τοιαύτη ὠμὴ καὶ ἀπερίφραστος εἰκών. Ἴσως θὰ ἐπροτιμᾶτε νὰ σᾶς παρουσιάσω τὴν ἐκ τῆς ζωῆς ταύτης ἔξοδόν μας ὡς περιβεβλημένην μὲ ποιητικήν τινα ὑπενθύμισιν τῆς κοινῆς τῶν ὄντων συγγενείας καὶ μοίρας. Ἀλλ' ἡ ποίησις δὲν δύναται νὰ μεταβάλῃ τὴν στυγερὰν εἰκόνα τοῦ ὑλισμοῦ. Δὲν ὠφελεῖ νὰ περικαλύπτωμεν τὴν ἀλήθειαν μὲ ποιητικὰ ψεύδη, ὅπως ἀποφύγωμεν νὰ ὁμολογήσωμεν τὴν πλάνην καὶ τὴν ἧτταν ἡμῶν.

Δυνάμεθα, ἀντιθέτως, νὰ πιστεύσωμεν ὅτι εἴμεθα τέκνα τοῦ Ἀπείρου — τέκνα Θεοῦ, ὅστις εἶναι καὶ Πατὴρ τῶν πλασμάτων του· καὶ ὅτι ἀφοῦ διατρέξωμεν τὸ ἐπὶ γῆς στάδιόν μας, θὰ εἰσέλθωμεν εἰς εὐρυτέραν σφαῖραν ζωῆς καὶ εἰς τὴν στενωτέραν μετ' Ἐκείνου ἐπικοινωνίαν. Εἴμεθα δὲ ἠναγκασμένοι νὰ ἐκλέξωμεν μίαν ἐκ τῶν δύο τούτων ἀπόψεων τῆς ζωῆς. Ποία, νομίζετε, συμφωνεῖ καὶ προσαρμόζεται κάλλιον πρὸς τὰ γεγονότα τῆς ἀνθρωπότητος; Σᾶς φαίνεται λογικὸν νὰ ὑποθέσητε ὅτι ἡ ἀπέραντος ἐνέργεια, τῆς ὁποίας ἀποτέλεσμα εἶναι ὁ ἄνθρωπος, σκοπὸν καὶ τέλος ἔχει μόνον τὰ ὀλίγα ἔτη ἐπὶ τῆς γῆς δι' ἕκαστον ἄτομον καί, μετὰ τοῦτο, τὴν ἐξαφάνισιν ὅλων; Καὶ αὐτὸς ὁ Δαρουῖνος, εἰς τὸν ὁποῖον ὀφείλονται αἱ νεώτεραι θεωρίαι τῆς ἐξελίξεως τῆς ζωῆς, ἐξανίσταται κατὰ τοιούτου συλλογισμοῦ. Γράφει: «Εἶναι ἀνυπόφορος ἡ ἰδέα ὅτι ὁ ἄνθρωπος καὶ πάντα τὰ λοιπά... αἰσθητικὰ πλάσματα, εἶναι καταδικασμένα εἰς ἐκμηδένισιν, κατόπιν ἐξελίξεως τόσον μακρᾶς καὶ ἐπιπόνου!»

Ἡ πίστις ἡμῶν εἶναι λοιπὸν ἡ ἰδέα, τὴν ὁποίαν ἐσχηματίσαμεν περὶ ἡμῶν αὐτῶν καὶ περὶ τῆς θέσεώς μας ἐν τῷ σύμπαντι, καὶ αὕτη ἡ πίστις ἡμῶν ἀναποφεύκτως καὶ μοιραίως κανονίζει τὴν ἠθικήν μας στάσιν ἀπέναντι τῆς ζωῆς. Ἐὰν π. χ. πιστεύῃς ὅτι δὲν ὑπάρχει Θεὸς ζῶν, ὅστις προνοεῖ περὶ σοῦ, καὶ ἀπέναντι τοῦ Ὁποίου ὑπέχεις εὐθύνας, ἐὰν δὲν παραδέχεσαι τὴν ὕπαρξιν πνευματικῆς φύσεως ἐντός σου, οὔτε ζωῆς πέραν τοῦ τάφου, βεβαίως θὰ κανονίσῃς τὴν ζωήν σου ἀναλόγως τῆς πίστεώς σου ταύτης. Ἐάν, ἀντιθέτως, πιστεύῃς ὅτι ὑπάρχει Θεὸς ζῶν, ὅστις σὲ ἀγαπᾷ ὡς Πατήρ, καὶ ὅτι θέλει σὲ καλέσει παρ' Ἑαυτῷ μετὰ τὴν ἐπίγειον ζωήν, καὶ τότε πάλιν ὀφείλεις νὰ κανονίσῃς τὴν ζωήν σου ἐπὶ τῇ βάσει τῆς πεποιθήσεως ταύτης, ἐὰν ἦναι εἰλικρινὴς ἡ πεποίθησις καὶ οὐχὶ αὐταπάτη. Γελοῖον εἶναι νὰ διατείνεταί τις ὅτι ἀδιάφορον εἶναι ὅ,τι καὶ ἂν πιστεύῃ ὁ ἄνθρωπος, ἀρκεῖ νὰ τὸ πιστεύῃ εἰλικρινῶς. Μία τοιαύτη ἰδέα φέρει εὐθὺς εἰς τὸ ἄτοπον. Ἐὰν λ. χ. ὁ ἀρχιτέκτων πιστεύῃ ὅτι ὁ κύκλος καὶ τὸ τετράγωνον εἶναι ἓν καὶ τὸ αὐτό, ὁποία θὰ εἶναι ἡ οἰκοδομή, ἥτις θὰ προκύψῃ ἐκ τοιαύτης πεποιθήσεως; Ἐὰν ὁ θαλασσινός, κατευθυνόμενος πρὸς ὡρισμένον λιμένα, λαμβάνῃ ἀδιαφόρως τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην κατεύθυνσιν, τί θὰ συμβῇ; Πᾶς συνετὸς ἄνθρωπος, ἐφιστῶν τὴν προσοχήν του εἰς τὸ ζήτημα, θὰ πεισθῇ ὅτι τὸ λαϊκὸν δόγμα «ἀδιάφορον τι πιστεύεις, ἀρκεῖ νὰ τὸ πιστεύῃς εἰλικρινῶς» εἶναι δόγμα ἀνάξιον παντὸς λογικευομένου ἀνθρώπου.

Ἰδού, σᾶς προκαλῶ. Ἔχετε τὸ θάρρος νὰ διατυπώσητε σαφῶς τί πιστεύετε

περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ περὶ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς; Καὶ νὰ ἐρωτήσητε ἑαυτοὺς ἐν πάσῃ εἰλικρινείᾳ, ὁποία θὰ ἦτο ἡ ζωή σας, ἐὰν ἐμπράκτως ἐφηρμόζατε ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἐνδομύχως πιστεύετε; Μία τοιαύτη αὐτεξέτασις θὰ ἐξεκαθάριζε τὸ μέγα τοῦτο ζήτημα διὰ πολλοὺς ἀπὸ ἡμᾶς.

Ἡμεῖς, ὡς Χριστιανοί, ὀνομαζόμεθα ***πιστοί***. Διατί; Εἰς τί πιστεύομεν; Πιστεύομεν εἰς τὸν Θεὸν ὡς τὴν ζῶσαν Δύναμιν, ἐν τῇ ὁποίᾳ συνέχοντα τὰ πάντα. Ἀλλά κυρίως πιστεύομεν εἰς τὸν Θεόν, ὡς μᾶς τὸν ἀπεκάλυψεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός—δηλαδὴ ὡς Πατέρα καὶ φίλον ἡμῶν. Δι' αὐτὸ καὶ εἴμεθα Χριστιανοί. Δι' ἡμᾶς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔχει σημασίαν, εἶναι ὁ χαρακτὴρ τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ πρὸς ἡμᾶς σχέσις Αὐτοῦ. Περὶ τῆς φύσεως τοῦ Θεοῦ βασανίζοντες τὸν νοῦν μας, θὰ φθάσωμεν μέχρις ἰλίγγου· εἶναι ἀδύνατον ὁ νοῦς ἡμῶν νὰ προχωρήσῃ εἰς τὸ μυστήριον τοῦτο. Ὁ Θεὸς μένει πάντοτε τὸ μέγα Ἄγνωστον. Ἀλλ' ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ, ὅστις εἶναι ἡ ***εἰκὼν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ***, προσλαμβάνει νέαν ὄψιν, νέαν σημασίαν. Τό Σύμπαν δὲν εἶναι πλέον τρομακτικόν—εἶναι ἡ ἕδρα τῆς παντοδυναμίας τοῦ Πατρός.

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΚΑΙ Ο ΕΡΓΑΤΗΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

«Τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου ἐργάζεται καθὼς καὶ ἐγώ».
Κορ. Α'. ιστ'. 10 (*)

Τί εἶναι «ἔργον τοῦ Κυρίου;» Ἴσως ἤθελέ τις εἰπεῖ ὅτι πᾶν καλόν, ἔντιμον, κοινωφελὲς ἔργον εἶναι ἔργον τοῦ Κυρίου· καὶ ὑπό τινα ἔννοιαν ***εἶναι***, ἐφ' ὅσον εἶναι καρπὸς τῆς χάριτος Αὐτοῦ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἐργαζομένου τὸ καλόν· ἀλλὰ τοῦτο ἆρά γε ἐννοεῖ διὰ τῆς φράσεως ταύτης ἡ Γραφή; Μὲ τοιαύτην ἀντίληψιν παύει τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου νὰ εἶναί τι ***ἰδιαίτερον***, οὕτω δὲ καὶ ὁ γεωργὸς ἐργάζεται τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου καλλιεργγῶν τοὺς ἑαυτοῦ ἀγρούς, καὶ ὁ ὑποδηματοποιὸς κατασκευάζων τὰ ὑποδήματα, καὶ ὁ βιβλιοδέτης συρράπτων τὰ βιβλία! Ὁ Ἀπόστολος λέγει περὶ τοῦ Τιμοθέου ὅτι εἰργάζετο τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου ὡς αὐτός· καὶ ὅμως ὁ Παῦλος ἦτο σκηνοποιός, οὐχὶ δὲ καὶ ὁ Τιμόθεος. Σκηνοποιοὶ ἦσαν ὁ Ἀκύλας καὶ ἡ Πρίσκιλλα, «ὁμότεχνοι» τοῦ Παύλου, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐργάται τοῦ Κυρίου ὡς ὁ Παῦλος.

Τί εἶναι λοιπὸν τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου;

Ὅτε ἠρώτησαν τὸν Χριστὸν οἱ Ἰουδαῖοι «Τί νὰ κάμωμεν διὰ νὰ ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ;» Ἐκεῖνος ἀπεκρίθη: «Τοῦτο εἶναι τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, νὰ πιστεύσητε εἰς τοῦτον, τὸν ὁποῖον ἐκεῖνος ἀπέστειλε» (Ἰω. στ'. 29)· καὶ πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶπε «Τὸ ἐμὸν φαγητὸν εἶναι νὰ πράττω τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός

(*) Ἀνάγνωθι Ἰω. θ'. 1—4, ιζ' 1—5, Πράξ. ιγ'. 1,2, Κορ. Α'. ιε'. 58, Κορ. Α'. ιστ'. 10, Φιλ. β'. 29,30.

με καὶ νὰ τελειώσω τὸ ἔργον αὐτοῦ» (Ἰω. δ'. 34)· καὶ τὴν τελευταίαν νύκτα ἐν τῇ προσευχῇ «Τὸ ἔργον ἐτελείωσα» (Ιω. ιζ'. 4)· ὁ δὲ Παῦλος προτρέπει τοὺς Χριστιανοὺς νὰ προσέξωσι μήπως καταστρέψωσι τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ διὰ μικρὰ πράγματα (Ρωμ. ιδ'. 20)· καὶ ὁ προφήτης ὁμιλῶν ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ λέγει, «Ἔργον ἐργάζομαι ἐγώ»... ὅπερ ἀναφέρει ὁ Ἀπόστολος εἰς ὁμιλίαν του (Πράξ. ιγ'. 41).

Α') Τί εἶναι λοιπὸν τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου; Τὸ μέγα καὶ ἀτελεύτητον Σύμπαν εἶναι ἔργον Του. Ἡ ἀπειράριθμος ποικιλία τῶν πλασμάτων εἰς τὸ μικρότατον τοῦτο μέρος τοῦ Σύμπαντος, ὅπερ καλοῦμεν γῆν, εἶναι τὸ ἔργον Του. Ἡ διατήρησις τοῦ κόσμου εἶναι ἔργον Του. Ἡ πρόνοια, ἡ διαρκῶς φροντίζουσα περὶ ἑκάστου πλάσματος ἰδιαιτέρως καὶ περὶ αὐτῶν ἔτι τῶν ἀσημάντων στρουθίων καὶ τῶν εὐτελεστάτων κρίνων τοῦ ἀγροῦ, εἶναι ἔργον Του. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα παρατρέχονται προκειμένου περὶ τοῦ ἔργου, ὅπερ κατ' ἐξοχὴν εἶναι τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου· εἶναι δὲ τοῦτο τὸ ἔργον, ὅπερ εἰργάσθη καὶ ἐργάζεται ὁ Θεὸς ὑπὲρ ἀνορθώσεως τοῦ πεπτωκότος ἀνθρώπου—τὸ ἔργον, ὅπερ ἀνέλαβε καὶ ἔφερεν εἰς πέρας ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὁ ἐνανθρωπήσας αἰώνιος Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, τὸ ἔργον τῆς συμφιλιώσεως τοῦ ἀποστάτου καὶ ἐνόχου ἀνθρώπου μετὰ τοῦ ἁγίου καὶ δικαίου Θεοῦ· εἶναι τὸ ἔργον τῆς συγχωρήσεως τῶν ἁμαρτιῶν, τὸ ἔργον τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἤτοι, τῆς ἐμφυτεύσεως ἐν αὐτῷ νέας, οὐρανίου, ἁγίας ζωῆς· τὸ ἔργον τῆς ἀποκαθάρσεως τῆς καθημερινῆς ζωῆς ἀπὸ πάντων ἐκείνων, ὅσα μολύνουν ἢ ὑποβιβάζουν τὸν χαρακτῆρα· εἶναι τὸ ἔργον τῆς ἐξαγιάσεως τῆς ζωῆς· τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας ὑπὸ τὴν περιληπτικωτάτην αὐτῆς σημασίαν (Πράξ. ιγ'. 41).

Τὸ ἔργον τοῦτο ***ἐτελείωσεν ὁ Χριστὸς*** (Ἰω. δ'. 34, ιζ'. 4). Οὐδεὶς δύναται οὐδὲ σταγόνα αἵματος νὰ προσθέσῃ πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς θείας δικαιοσύνης, οὐδὲ κόκκον δικαιοσύνης πρὸς εὐαρέστησιν· εἶναι ἔργον πλῆρες, τέλειον, ἀνελλιπές· καὶ οὐδὲν πλέον ἀπολείπεται εἰ μὴ ἡ ἐκ μέρους τοῦ ἀνθρώπου ἀποδοχὴ καὶ οἰκειοποίησις τοῦ ***τελεσμένου τούτου ἔργου*** τοῦ Χριστοῦ.

Ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ γείνῃ ἡ ἀποδοχὴ καὶ οἰκειοποίησις ἔργου ἀγνώστου; Διότι εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι μὲ ὅλον τὸ Χριστιανικὸν ὄνομα, ὅπερ φέρει σήμερον ὁ κατ' ἐξοχὴν πεπολιτισμένος κόσμος, πολὺ ὀλίγοι σχετικῶς ἔλαβον ἀφορμὴν νὰ ἀκούσωσι, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον νὰ σκεφθῶσι σοβαρῶς, περὶ τοῦ τελεσμένου ἔργου τοῦ Χριστοῦ. Ἡ πληθώρα ζητημάτων ἐθνικῶν, πολιτικῶν, κοινωνικῶν, οἰκονομικῶν καὶ τῶν τῆς πρώτης ἀνάγκης τῆς καθημερινῆς ζωῆς ἀπησχόλησαν μέχρι τοσούτου τὰς σκέψεις καὶ προσπαθείας τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε οὔτε ὄρεξις οὔτε καιρὸς ὑπολείπεται διὰ τὰ σπουδαιότερα ταῦτα ζητήματα, τὰ σχετιζόμενα μὲ τὸν Παντοκράτορα Θεόν! Διὰ τοῦτο εἴπερ ποτε καὶ ἄλλοτε ἀναγκαιοτάτη ἀποβαίνει ἡ ὕπαρξις καὶ ἐνέργεια ἀνθρώπων, οἵτινες θὰ κηρύξωσι καὶ διαδώσωσι τὴν γνῶσιν τοῦ τετελεσμένου τούτου ἔργου τοῦ Χριστοῦ. Ὁ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην ἀφιερώσας ἑαυτὸν δύναται νὰ ὀνομασθῇ, καὶ εἶναι, ***ὁ ἐργάτης τοῦ Κυρίου.***

Β') Πᾶς ὅστις ἐπιθυμεῖ νὰ ᾖ ὄντως ἐργάτης τοῦ Κυρίου ὀφείλει νὰ ἐκτιμήσῃ ἐπακριβῶς καὶ ἐν συνειδήσει τὸ ἔργον, ὅπερ ὡς τοιοῦτος καλεῖται νὰ ἐπιδιώξῃ: δηλ. νὰ συντελέσῃ ὥστε ἄλλοι ἄνθρωποι νὰ γνωρίσωσι τὸ τετελεσμένον ἔργον τοῦ Χριστοῦ, καὶ νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι προσφέρεται εἰς αὐτοὺς νὰ λάβωσι μέ-

ρος εἰς τὰ ἐκ τοῦ ἔργου τούτου ὠφελήματα. Μέχρι τούτου ἐκτείνεται τὸ καθῆκον καὶ ἡ εὐθύνη τοῦ ἔργου τοῦ Κυρίου. Τὰ περαιτέρω εἶναι εὐθύνη τοῦ ἀκροατοῦ.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὀνομάζει τὸν ἐργάτην τοῦτον «πρεσβευτὴν τοῦ Χριστοῦ (Κορ. Β'. ε'. 20). Τόσον ὑψηλὴ καὶ τόσον ὑπεύθυνος εἶναι ἡ θέσις τοῦ ἐργάτου τοῦ Κυρίου ὅσον ἡ θέσις ἑνὸς πρεσβευτοῦ, καὶ δὴ πρεσβευτοῦ τοῦ μεγίστου καὶ ὑψίστου Ἄρχοντος: α) Ὁ πρεσβευτὴς εἶναι ὁ φωνογράφος τῆς Κυβερνήσεως ἣν ἀντιπροσωπεύει· οὕτω καὶ ὁ ἐργατης τοῦ Κυρίου. Ἀνακαλεῖται ὁ πρεσβευτὴς ὁ αὐτοβούλως διεξάγων ἐθνικὰς ὑποθέσεις· ὅθεν καὶ ὁ ἐργάτης τοῦ Κυρίου ὀφείλει νὰ διατελῇ ἐν διαρκεῖ συνεννοήσει μετὰ τοῦ Κυρίου, ἐν διαρκεῖ ἁρμονίᾳ πρὸς τὰς Γραφάς! «Καταγίνου εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, εἰς τὴν προτροπήν, εἰς τὴν διδασκαλίαν. Ταῦτα μελέτα, εἰς ταῦτα μένε» (Τιμ. Α'. δ'. 13, 15). Οὐαὶ εἰς τὸν ἐργάτην τὸν ἀκολουθοῦντα οἱανδήποτε ἀνθρωπίνην διδασκαλίαν. Εἶναι ὡς πρεσβευτὴς λαμβάνων ἀλλαχόθεν ὁδηγίας καὶ ὅστις διὰ τοῦτο καλεῖται ***προδότης***. β) Ὑπεύθυνος εἶναι ὁ πρεσβευτὴς νὰ λαλήσῃ σαφῶς καὶ εὐλήπτως, οὐχὶ μὲ γλῶσσαν διφορουμένην οὔτε μὲ φράσεις πομπώδεις ἄνευ πραγματικοῦ νοήματος· πόσῳ μᾶλλον ὁ ἐργάτης τοῦ Κυρίου! Καὶ ὅμως ἡ σαρκικὴ διάθεσις ἐπιδείξεως γνώσεων ἢ λαμπροῦ ὕφους ἢ φιλοσοφικῶν ἐννοιῶν, ἃς ἴσως καὶ ὁ ἴδιος δὲν κατανοεῖ, ἢ ἡ χρῆσις γλώσσης ὑπεράνω τῶν δυνάμεων τοῦ ἀκροατοῦ, παρασύρουσι πολλάκις τὸν ἐργάτην εἰς τὸ νὰ διαπράξῃ τὸ ἔγκλημα τοῦτο καὶ νὰ ἀφήσῃ τὸ ἀκροατήριον ἄνευ ὡρισμένης παρὰ τοῦ Κυρίου ἀγγελίας! γ) Ὁ πρεσβευτὴς εἶναι ἄφοβος, διότι ἔχει ὄπισθέν του τὴν δύναμιν ὅλου τοῦ ἔθνους του. Πόσῳ μᾶλλον ὁ ἐργάτης τοῦ Κυρίου πρέπει νὰ ᾖ ἄφοβος! δ) Ὅλοι οἱ πρεσβευταὶ τοῦ αὐτοῦ ἔθνους ἔχουσι τὴν αὐτὴν θέσιν, ἀνεξαρτήτως τῆς οἰκογενείας ἢ τῆς ἐπαρχίας, ἐξ ἧς προέρχονται· οὕτω καὶ πάντες οἱ ἐργάται τοῦ Κυρίου ἔχουσι τὴν αὐτὴν θέσιν ἀνεξαρτήτως τῶν κοσμικῶν αὐτῶν προσόντων, ἀρκεῖ ἕκαστος νὰ ᾖ πιστὸς ἐν τῷ κύκλῳ του. ε) Πᾶς πρεσβευτὴς εἶναι ἐφωδιασμένος μὲ διαπιστευτήρια ἐπίσημα, διὰ τοῦτο δὲν δύναται νὰ παρουσιασθῇ κίβδηλος πρεσβευτής· καὶ ἂν δὲ ἦτο τοῦτο δυνατόν, ἡ τιμωρία του θὰ ἦτο φρικτή. Ἀλλ' ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Κυρίου παρουσιάσθησαν πλειστάκις κίβδηλοι ἐργάται—«ἐργάται δόλιοι μετασχηματιζόμενοι εἰς ἀποστόλους Χριστοῦ» (Κορ. Β'. ια'. 13—15). Ἐκ τῶν τοιούτων ἀνέκαθεν πάσχει τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου. Πολλοὶ σήμερον ὑπάρχουν ἐπισείοντες ὡς διαπιστευτήρια διπλώματα Θεολογικῶν Σχολῶν, ἅπερ ὅσον δήποτε καλὰ καὶ σπουδαῖα καθ' ἑαυτά, δὲν εἶναι ὅμως ἐπαρκῆ ὡς διαπιστευτήρια. Ἕτεροι ὡς διαπιστευτήρια αὐτῶν θεωροῦσι τὴν ἀνεύρεσιν ἀπομεμακρυσμένων δῆθεν ἀληθειῶν, ἃς αὐτοὶ ἀνακαλύπτουσι, καὶ τὰς ὁποίας σπεύδουσι νὰ μεταδώσωσιν εἰς τοὺς ἄλλους, περὶ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν, περὶ τύπων καὶ τελετῶν παρημελημένων δῆθεν, περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν «ὀφείλει» (!) ὁ Θεὸς νὰ ἐνεργήσῃ ἐν τῷ μέλλοντι, περὶ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ κόσμου τῶν πονηρῶν πνευμάτων, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἅπερ ὑποτρέφουσι τὴν σαρκικὴν τοῦ ἀνθρώπου περιέργειαν, ἕνεκα τῆς ὁποίας πολλοὶ εἶναι οἱ ποθοῦντες «νὰ ἐμβατεύσωσιν εἰς πράγματα τὰ ὁποῖα δὲν εἶδον» (Κολ. β'. 18). Ἄλλοι δὲ πάλιν, κολακεύοντες τὴν σαρκικὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀπαίτησιν ὁρατῶν σημείων ὑπερφυσικῆς ἐνεργείας, παρεπλανήθησαν εἰς ἀπαίτησιν ὑπὲρ ἑαυτῶν χαρισμάτων ὑπερφυσικῶν, οἷον τῆς ἐνεργείας ἰαμάτων

καὶ θαυμάτων, μὴ διστάζοντες νὰ οἰκειοποιηθῶσι καὶ τὴν φυσικωτάτην ἐν καιρῷ θεραπείαν ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἰδίας αὐτῶν ἐπεμβάσεως, ἐπιμένοντες πολλάκις ὅτι ἐγένετο θεραπεία παρὰ τὴν ἐκ τῶν πραγμάτων διάψευσιν, λαλοῦντες δὲ φθόγγους ἀκαταλήπτους καὶ εἰς ἑαυτοὺς καὶ εἰς τοὺς ἀκροωμένους, ἀλλ᾽ ἐπιμένοντες ὅτι «λαλοῦσι γλώσσας», ὡς οἱ ἐπὶ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων Χριστιανοί·—παιδαριώδης ἀληθῶς ἀντίληψις τοῦ ἔργου καὶ τῆς εὐθύνης ἑνὸς ἀληθοῦς ἐργάτου τοῦ Κυρίου, οὗ τὰ διαπιστευτήρια δέον νὰ ζητηθῶσιν εἰς τὴν πιστὴν ἔκθεσιν τῆς ὁδοῦ τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν ἀποστόλων τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ εἰς τὴν ταπεινόφρονα καὶ προσεκτικὴν κατὰ Χριστὸν ζωήν.

Γ΄) Τούτων οὕτως ἐχόντων, ***τί ὀφείλει ὁ ἐργάτης τοῦ Κυρίου ἐπιμελῶς νὰ ἀποφεύγῃ;*** Ὀφείλει νὰ ἀποφεύγῃ ὅσον εἶναι δυνατὸν (τονίζω, ***ὅσον εἶναι δυνατὸν***) τὴν ἀνάμιξιν εἰς ὑποθέσεις ἔξω τοῦ ἰδιαιτέρου αὐτοῦ ἔργου, ὅπερ εἶναι ἡ διακήρυξις τοῦ τετελεσμένου ἔργου τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ πρόσκλησις τῶν ἀκροατῶν πρὸς ἀποδοχὴν αὐτοῦ. Ὀφείλει λοιπὸν α) νὰ μὴ ἀναμιγνύηται εἰς ὑποθέσεις οἰκογενειακὰς τοῦ ποιμνίου του, εἰ μὴ καθ᾽ ὅσον καλεῖται ἡ ἐπέμβασις αὐτοῦ, καὶ μετὰ πάσης τῆς δυνατῆς περισκέψεως· β) νὰ μὴ ἀναλαμβάνῃ ἔργα, ἅπερ θὰ ἀπορροφήσωσι τὰς σχετικῶς πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου σκέψεις καὶ προσπαθείας του, καὶ ἂν ἔτι εἶναι ἔργα φιλανθρωπίας. Ἡ αἴγλη τοιούτων ἔργων εἶναι λίαν θελκτικὴ καὶ θὰ θεωρηθῇ ἴσως ὡς συμβοηθοῦσα, καθ᾽ ὅσον ἐπαυξάνει τὴν ἐπιβολὴν τοῦ ἐργάτου· ἀλλ᾽ ἀπορροφᾷ δυνάμεις καὶ προσπαθείας ἀπὸ τοῦ κυρίου ἔργου του, ὅπερ καταντᾷ τότε ὡς τι πάρεργον. Ὅτε ἐζήτησέ τις παρὰ τοῦ Κυρίου νὰ μεσολαβήσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀδελφόν του ἵνα λάβῃ μέρος εἰς τὴν κληρονομίαν, ἂν καὶ τοῦτο ἦτο ἔργον φιλανθρωπίας καὶ δικαιοσύνης, ὅμως ὁ Κύριος ῥητῶς ἀποφεύγει νὰ ἀναμιχθῇ, καὶ παραδόξως ἀρνεῖται νὰ ἐκτελέσῃ ἔργον δικαστοῦ Αὐτὸς ὁ μέλλων νὰ κρίνῃ ζῶντας καὶ νεκρούς, καὶ εἶπεν, «Ἄνθρωπε, τίς με κατέστησε δικαστὴν ἢ μεριστὴν ἐφ᾽ ὑμᾶς;» (Λουκ. ιβ΄. 14). Ὁμοίως οἱ Ἀπόστολοι, ὅτε ἐγένοντο τὰ παράπονα τῶν χηρῶν τῶν παραβλεπομένων ἐν τῇ διανομῇ τῶν βοηθημάτων, ἀπέκρουσαν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἀναμιχθῶσι, καὶ ἀπῄτησαν τὴν ἐκλογὴν διακόνων, οἵτινες νὰ εἶναι πλήρεις Πνεύματος Ἁγίου καὶ σοφίας, ἵνα ἐπιληφθῶσι τοῦ σπουδαίου τούτου φιλανθρωπικοῦ καὶ φιλοπτωχικοῦ ἔργου (Πράξ. ς΄ 1—14). Τὰ φιλανθρωπικὰ ἔργα εἶναι ***ἓν τῶν μεγίστων καθηκόντων τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ,*** ἀλλὰ δὲν εἶναι ὁ ἐργάτης τοῦ Κυρίου ὁ ἐνδεδειγμένος εἰς τὴν ἐπιδίωξιν καὶ ἐκτέλεσιν αὐτῶν· εἰς τὰ ἔργα ταῦτα καλοῦνται καὶ ὀφείλουσι νὰ ἐργασθῶσι οἱ ἀκροαταὶ τοῦ Εὐαγγελίου, οἱ ὁμολογοῦντες ἑαυτοὺς σεσωσμένους: «ὀφείλουσι δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι νὰ προΐστανται καλῶν ἔργων... «(Τίτ. γ΄. 8, 14)· αὐτοὶ ὀφείλουσι νὰ ἐπιδίδωνται μετ᾽ ἐνθουσιασμοῦ καὶ αὐτοθυσίας καὶ νὰ διακρίνωνται καὶ νὰ προΐστανται εἰς ἔργα φιλανθρωπίας ***διὰ νὰ μὴ εἶναι ἄκαρποι***· γ) ὀφείλει ὁ ἐργάτης νὰ ἀπέχῃ ἐπιμελῶς τοῦ πολιτικοῦ κομματισμοῦ. Δικαιοῦται νὰ ἔχῃ πολιτικὰ φρονήματα δι᾽ ἑαυτόν· ἀλλὰ κάκιστα θὰ πράξῃ, ἐὰν καταστῇ κομματάρχης ἢ ἔστω καὶ κομματαρχίσκος· ἄλλως δὲ καὶ ὀχληρὸν θὰ καταστήσῃ ἑαυτὸν εἰς ἐκείνους ἐκ τοῦ ἀκροατηρίου του, οἵτινες δὲν ἔχουσι τὰ αὐτὰ πολιτικὰ φρονήματα· δ) ὀφείλει νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ ἔργων κερδοσκοπίας. «Ὁ Κύριος διέταξεν

οἱ κηρύττοντες τὸ εὐαγγέλιον νὰ ζῶσιν ἐκ τοῦ εὐαγγελίου« (Κορ. Α'. θ'. 14). Ἡ ἀνεπάρκεια τῶν χορηγουμένων πρὸς ὑποστήριξιν αὐτοῦ ἀναγκάζει πολλάκις τὸν ἐργάτην νὰ ἐργασθῇ καὶ εἰς ἔργον τι ἐκτὸς τοῦ καθαρῶς πνευματικοῦ ἐπὶ ἀμοιβῇ· ἀλλὰ μεγίστη διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ ἔργου διδασκαλικοῦ ἢ μεταφραστικοῦ καὶ ἔργου ἐμπορικοῦ, χρηματιστικοῦ καὶ ἐπιχειρήσεων, ὅπερ ἀνοίγει στάδιον ἀτελευτήτων ἀγώνων, περισπασμῶν, πειρασμῶν, καὶ ποικίλων παγίδων τοῦ Πονηροῦ, καὶ ἐκθέτει αὐτὸν εἰς τὰ ὄμματα τοῦ ἀκροατηρίου του· «οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέκεται εἰς τὰς βιωτικὰς ὑποθέσεις», λέγει ἡ Γραφὴ (Τιμ. Β'. β'. 4).

Δ') ***Εἰς τί δὲ ὀφείλει ὁ ἐργάτης τοῦ Κυρίου νὰ ἀφιερώσῃ ὅλην αὐτοῦ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ προσοχήν;***

α) «Οὐαὶ εἶναι εἰς ἐμέ, ἐὰν δὲν **κηρύττω**», ἔλεγεν ὁ Ἀπόστολος (Κορ. Α' θ'. 16)· καὶ τὸ αὐτὸ πρέπει νὰ αἰσθάνηται ὁ νῦν ἐργάτης τοῦ Κυρίου. Ὀφείλει δηλ. νὰ ἀφοσιωθῇ πάσῃ δυνάμει εἰς τὸ ειδικὸν αὐτοῦ ἔργον, ὅπερ εἶναι (ὡς ἤδη ἐξετέθη) ἡ διακήρυξις τοῦ τετελεσμένου ἔργου τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ πρόσκλησις τῶν ἀνθρώπων πρὸς ἀποδοχὴν αὐτοῦ. Ὑπάρχουν βεβαίως περιστάσεις, καθ' ἃς θὰ κληθῇ νά λάβῃ μέρος εἰς διαφώτισιν τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ ζητημάτων κοινωνικῶν, φιλοσοφικῶν, φιλολογικῶν, ἐπιστημονικῶν—ἐὰν τυγχάνῃ ἐπαρκῶς κατηρτισμένος εἰς τὰ τοιαῦτα· ἀλλὰ πάντοτε ὀφείλει νὰ ἔχῃ ὑψηλὴν τὴν σημαίαν τοῦ Χριστοῦ ὡς ἐργάτης Αὐτοῦ, καὶ νὰ χρησιμοποιῇ καὶ τὰς τοιαύτας περιστάσεις ὡς εὐκαιρίας διὰ τὸ εἰδικὸν αὐτοῦ ἔργον· ἄλλως διαλέξεις τοιαῦται ἐνδέχεται νὰ ὠφελήσωσί τινας τῶν ἀκροατῶν εἰς διανοητικὴν πληροφορίαν, χωρὶ ἐκ μέρσυς αὐτοῦ νὰ ἐκτελῆται ***τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου.*** Ἀλλ' ὁ ζηλωτὴς καὶ πιστὸς τοῦ Κυρίου ἐργάτης δύναται ἐκ παντὸς παρουσιαζομένου ζητήματος καὶ ἐκ παντὸς ἐπιστημονικοῦ κύκλου νὰ πορισθῇ παραδείγματα πρὸς τελειοτέραν διασαφήνισιν τῆς περὶ Χριστοῦ ἀγγελίας, ἣν ἔχει νὰ δώσῃ εἰς τὸν κόσμον. «Ἀπεφάσισα νὰ μὴ ἐξεύρω μεταξύ σας ἄλλο τὶ εἰ μὴ Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον» (Κορ. Α'. β'. 2) εἶναι ἀρχή, ἐξ ἧς δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ἐργάτην τοῦ Κυρίου νὰ ἀπομακρύνηται.

β) Τὸ δὲ σπουδαιότατον πάντων, ὀφείλει ὁ ἀληθὴς ἐργάτης τοῦ Κυρίου νὰ προσέχῃ εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀτομικὴν καὶ οἰκογενειακὴν ζωήν. «Πρόσεχε εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν· ἐπίμενε εἰς αὐτά...» συμβουλεύει ὁ Ἀπόστολος (Τιμ. Α'. δ'. 16). Οἱ ἀκροαταὶ δὲν ἔχουν μόνον ὦτα ἵνα ἀκούωσι τὸ κήρυγμα· ἔχουσι καὶ ὀφθαλμούς, καὶ παρακολουθοῦσι τὴν ζωήν. Ἦτο πολὺ λυπηρὸν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐλέγετο περί τινος ἱεροκήρυκος ἐν Εὐρώπῃ: Ὁπόταν μὲν ἦτο ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος, οἱ ἀκροαταὶ ηὔχοντο νὰ μὴ κατέβαινε ποτέ, διὰ νὰ τὸν ἀκούουν πάντοτε· ὅταν δὲ κατέβαινεν ἐκ τοῦ ἄμβωνος, ηὔχοντο νὰ μὴ ἀνέβαινε πλέον ποτέ, διότι ἐγίνωσκον τὴν ζωήν του, ἥτις δὲν συνεφώνει πρὸς τὰς διδασκαλίας του. Ἐὰν δὲ ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ καλοῦνται νὰ θυσιάσωσιν ἐκ τῶν δικαιωμάτων των ἵνα μὴ σκανδαλίσωσι τοὺς ἄλλους (Ρωμ. ιδ'. 14—21), πολὺ περισσότερον εἰς τοιαύτας θυσίας καλεῖται ὁ ἐργάτης τοῦ Κυρίου. Εἶναι λίαν ἐπιτυχὲς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον λέγει ὁ Αὐγουστῖνος: «Cujus vita fulgur, ejus verba tonitru», δηλ. οὗτινος ἡ ζωὴ ἀστραπή, τούτου οἱ λόγοι βροντή. Αὕτη ἡ ἔννοια τῆς συμβουλῆς τοῦ

Ἀποστόλου: «Ὁ κοπιάζων γεωργὸς πρέπει πρῶτος νὰ μεταλαμβάνῃ ἀπὸ τῶν καρπῶν» (Τιμ. Β'. β'. 6).

Εἴθε πάντες οἱ ποθοῦντες νὰ γείνωσιν ἐργάται τοῦ Κυρίου ἐπὶ τῶν γραμμῶν τούτων νὰ βαδίζωσι.

Ξ. Π. Μόσχου.

ΖΩΗ ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον Ἄγγλος συγγραφεύς, ὑπογραφόμενος «Ἄγνωστος Χριστιανός», ἐκθέτει τὰ πορίσματα τῆς ἀτομικῆς του πνευματικῆς πείρας ἐν τῇ προσπαθείᾳ του ὅπως ἐπιτύχῃ εἰς τὴν κατὰ Χριστὸν ζωήν. Ἡ εἰς πέντε ξένας γλώσσας μετάφρασις τοῦ ἔργου καὶ ἡ ἐμφάνισίς του ἐν 10ῃ ἤδη Ἀγγλικῇ ἐκδόσει, μαρτυροῦν ἐπαρκῶς ὅτι τὸ βιβλιάριον αὐτὸ ἐξετιμήθη εὐρύτατα ὡς πολύτιμον ἐγχειρίδιον διὰ τοὺς ποθοῦντας τελειοτέραν Χριστιανικὴν ζωήν. Ἐξ αὐτοῦ θὰ ἀποσπάσωμεν σελίδας τινὰς χάριν τῶν ἀναγνωστῶν μας.

Ἡ νικηφόρος ζωή! Ὑπάρχει πράγματι τοιαύτη; Ὁ Ἀπόστολος Ἰωάννης βεβαιοῖ ὅτι πᾶν τέκνον τοῦ Θεοῦ ***«νικᾷ τὸν κόσμον»***, προσθέτων: ***«Αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη, ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν»*** (Α'. Ἰωάν. ε'. 4).

Ἄς ἴδωμεν τί λέγει περὶ τῆς νικηφόρου ζωῆς ἡ Ἁγία Γραφή. Πῶς δύναται ἡ ζωὴ αὐτὴ νὰ ἀποκτηθῇ καὶ νὰ διατηρηθῇ; Ποίας δυσκολίας καὶ ποῖα ἐμπόδια παρουσιάζει; Ἄν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπολεσθῇ ἅπαξ κατακτηθεῖσα, καὶ ἂν δύναται νὰ ἀνακτηθῇ ἅπαξ ἀπολεσθεῖσα. Θὰ ἴδωμεν τί εἶναι ***πραγματικὴ*** καὶ τί ***ψευδὴς νίκη.*** Καὶ ποῖα τὰ τρόπαια καὶ τὰ κριτήρια τῆς νίκης ταύτης. Ἀλλ' ἐπιθυμοῦμεν ἐν πρώτοις νὰ προτάξωμεν ὀλίγας λέξεις παραινετικάς, ὅπως προειδοποιήσωμεν τοὺς ἀναγνώστας μας ὅτι δὲν εἶναι καθόλου ἀπίθανον προϊόντος τοῦ λόγου νὰ παρουσιασθοῦν ἐνδοιασμοὶ καὶ ἀμφιβολίαι, εἰς ὅσα θὰ ἐκθέσωμεν.

Καὶ πρῶτον, ***τί ἀκριβῶς σημαίνει ἡ νικηφόρος ζωή;*** Ὁποία τις εἶναι ἡ νίκη καὶ κατὰ τίνος καταφέρεται; Εἶναι ***νίκη κατὰ τῆς ἁμαρτίας.*** Ἀλλ' εἶναι τοῦτο δυνατόν; Βεβαίως δὲν σημαίνει ὅτι δύναταί της νὰ γίνῃ ἀπολύτως ἀναμάρτητος, ὡς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἀλλ' οὔτε καὶ ἀναμάρτητος ὡς ὁ Ἀδὰμ πρὸ τῆς πτώσεώς του. Τοῦτο μᾶς τὸ βεβαιοῖ καὶ ὁ Ἀπόστολος Ἰωάννης, διακηρύττων σαφῶς ὅτι ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ἁμαρτίαν δὲν ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν καὶ ἡ ἀλήθεια δὲν εἶναι ἐν ἡμῖν (Α'. Ἰωάν. α'. 8, 10).

Τὸ ζήτημα εἶναι τὸ ἑξῆς: Δυνάμεθα νὰ νικήσωμεν τὰς ἐν γνώσει ἡμῶν καὶ ἑκουσίας ἁμαρτίας; Ἡ Ἁγία Γραφὴ παρέχει ἐλπίδα νίκης κατὰ τοιούτων ἁμαρτιῶν; Τοιαύτην νίκην ἐπραγματοποίησαν ἄνθρωποι καὶ πραγματοποιοῦν ἐν τῇ ζωῇ σήμερον; Καὶ ἐὰν ναί, ἡ τοιαύτη νίκη δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ὑπὸ κάθε ἀνθρώπου — ἔστω καὶ ἐπὶ μίαν ὁλόκληρον ἡμέραν — ἢ μήπως μόνον οἱ πνευματικῶς γίγαντες δύνανται νὰ πραγματοποιήσουν αὐτήν; Ἰδοὺ ζητήματα, ἀπασχολοῦντα συχνὰ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου. Τὴν ποθοῦμεν, τὴν νίκην αὐτὴν κατὰ τῆς

ἁμαρτίας, καὶ ἡ Ἐκκλησία μᾶς διδάσκει νὰ δεώμεθα, ὅπως ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ διαφυλαχθῶμεν ἀναμάρτητοι, ὁ δὲ Κύριος μᾶς ἀφῆκεν ἐντολὴν νὰ λέγωμεν: «*Ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ Πονηροῦ*», ἤτοι, ἀπὸ τῆς πηγῆς τῆς ἁμαρτίας. Μᾶς διατάσσει ἄραγε ὁ Χριστὸς καὶ μᾶς διδάσκει ἡ Ἐκκλησία νὰ ζητῶμεν πρᾶγμα ἀδύνατον; Εἶναι ἐμπαιγμὸς αἱ τοιαῦται προσευχαί; Ἐὰν δὲν ἦναι, τότε ἡ νικηφόρος ζωὴ εἶναι δυνατή.

Ἀλλ' ἂς ἔλθωμεν εἰς τὸν καθημερινὸν βίον. Ἐδῶ παρουσιάζονται ἀναρίθμητα μεγάλα καὶ χονδροειδῆ ἁμαρτήματα, τὰ ὁποῖα ἐνικήθησαν κατὰ κράτος διὰ τῆς δυνάμεως καὶ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ. Πολλοὶ ἐξ ἡμῶν ἐγνώρισαν μεθύσους, οἱ ὁποῖοι ἐπεστράφησαν πρὸς τὸν Χριστόν, καὶ στραφέντες ἐνίκησαν τὴν μέθην ἐν ἀκαρεί, τελείως καὶ ὁριστικῶς. Καὶ ὡμολόγησαν ὅτι ὄχι μόνον δὲν ὑπέπεσαν ἐκ νέου εἰς τὴν ὀλεθρίαν συνήθειαν, ἀλλ' οὔτε ἐπιθυμίαν τοῦ οἰνοπνεύματος ᾐσθάνθησαν πλέον. Ἰδοὺ ἀληθὲς θαῦμα! Τὸ αὐτὸ δὲ συμβαίνει καὶ μὲ ἄλλας ἁμαρτίας. Καὶ ἂν τοῦτο παρατηρῆται εἰς χονδροειδεῖς παραβάσεις τοῦ θείου νόμου, διατί ὄχι μὲ τὰς εὐκόλως ἐμπεριπλεκούσας ἡμᾶς καὶ σχεδὸν ἀδιοράτους ἁμαρτίας καὶ συνηθείας; Ἐὰν τόσον ριζικῶς νικῶνται διὰ τῆς θείας χάριτος αἱ βαθέως ἐρριζωμέναι ἐν τῇ ψυχῇ ἁμαρτίαι, νομίζετε ὅτι ὁ Σωτὴρ δὲν δύναται νὰ χαρίσῃ τὴν νίκην κατὰ τῶν συνήθως χαρακτηριζομένων ὡς «μικρὰ ἁμαρτήματα» παραπτωμάτων —ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐνοχλοῦν καὶ παρεμποδίζουν τοὺς Χριστιανοὺς ἐν τῇ πνευματικῇ των προσπαθείᾳ; Διότι οἱ Χριστιανοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲν εἶναι οὔτε μέθυσοι, οὔτε ἀσελγεῖς, οὔτε καὶ ἀνήθικοι. Τοῦτ' αὐτὸ ἀληθεύει καὶ ὡς πρὸς τὸ πλεῖστον τῶν κοσμικῶν καὶ ἀθρήσκων ἀνθρώπων· δὲν περιπίπτουν συνήθως εἰς χονδροειδεῖς ἁμαρτίας, ἀλλ' ὑποπίπτουν εὐκόλως εἰς τὰ μικρὰ ἁμαρτήματα. Τούτων οὕτως ἐχόντων, τοὺς ἀκούομεν νὰ λέγουν: «Τί ἔχω νὰ κερδίσω, ἂν γίνω Χριστιανός;» Ἂς ἀπαντήσουν οἱ Χριστιανοί. Ἂς εἴπουν τί θὰ κερδίσῃ ὁ κοσμικός, ὅστις θὰ στραφῇ πρὸς τὸν Χριστόν, καὶ κατὰ τί θὰ ὠφεληθοῦν οἱ μὴ Χριστιανοί, οἱ βλέποντες τὴν μεταλλαγὴν ταύτην.

Βλέπομεν καθόλου σημεῖα τῆς νικηφόρου ζωῆς εἰς τὸν καθημερινὸν βίον τῶν πλείστων κατ' ὄνομα Χριστιανῶν; Καὶ ἐκ τῶν μελῶν τῶν ἀνθηροτάτων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, πόσοι ἐμφοροῦνται ὑπὸ ἐνθέρμου ἀγάπης πρὸς τὰς ψυχὰς τῶν ὁμοίων των ἀνθρώπων καὶ ὑπὸ διαπύρου ζήλου ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ;

Ποῦ βλέπομεν νὰ νικῶνται αἱ εὐκόλως ἐμπεριπλέκουσαι τοὺς Χριστιανοὺς «εὐπόληπτοι» ἁμαρτίαι—ἡ μεμψιμοιρία, τὸ εὐερέθιστον, ἡ ὑπερηφάνεια, ὁ φθόνος, ἡ κακολογία, ἡ ἀδιαφορία, ἡ στενοχωρία; Ὑπάρχει καὶ διὰ ταύτας θεραπεία; Ὑπάρχει καμμιὰ ἐλπὶς νίκης κατὰ τῶν «μικρῶν» ὅπως καὶ κατὰ τῶν «μεγάλων» λεγομένων ἁμαρτημάτων—δηλαδή, ζωὴ διαρκοῦς νίκης καθὸ ζωὴ διαρκοῦς καὶ ἐνσυνειδήτου ἐπικοινωνίας μετὰ τοῦ Θεοῦ;

Ἐὰν ὑπάρχῃ, θὰ μᾶς τὸ εἴπῃ ὁ γραπτὸς Λόγος τοῦ Θεοῦ. Ἀκούετέ τον. Λησμονήσατε καὶ τὰς προκαταλήψεις σας καὶ τὰς ἐν παρελθόντι ἀποτυχίας σας, ὡς καὶ τὰς τῶν ἄλλων Χριστιανῶν. Λησμονήσατε ὅλας τὰς περὶ «ἁγιασμοῦ» θεωρίας, καὶ ἀφήσατε τὸν Θεῖον Λόγον νὰ ὁμιλήσῃ. Τοῦτο βεβαίως δὲν εἶναι παράλογος ἀπαίτησις!

(ἀκολουθεῖ)

ΚΑΡΝΑΒΑΛΙΑ

Εἶναι ἐξόχως λυπηρὸν τὸ θέαμα, ὅπερ παρουσίασεν ἐφέτος ἡ πρωτεύουσα κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν Ἀπόκρεω. Ἂν καὶ μαστίζῃ τὴν πόλιν καὶ τὸν τόπον μας ἐν γένει μεγάλη οἰκονομικὴ καὶ ἐμπορικὴ κρίσις, ὡς ἐκ τῆς διαρκῶς αὐξούσης ἀκριβείας τοῦ βίου καὶ τῆς ἐμπορικῆς καχεξίας, ἂν καὶ ἡ χώρα ὑπέστη ἐντὸς τοῦ τελευταίου 12μήνου δεινὰ οἰκονομικὰ πλήγματα, ὅπως τὴν ἐπιδημίαν τοῦ Δαγκείου πυρετοῦ, τοὺς σεισμοὺς τῆς Κορίνθου, τὰς πλημμύρας Μακεδονίας καὶ Θράκης καὶ τὰς χιονοθυέλλας καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα, οἱ ἄνθρωποι ἑώρτασαν τὰ Καρναβάλια μὲ ἐξαιρετικὴν κουφότητα, ὡς νὰ μὴ εἶχε συμβῆ τίποτε, ὡς νὰ ἔπλεεν ὁ τόπος εἰς τὸν πλοῦτον καὶ τὴν εὐημερίαν. Ἀπειράριθμοι χοροὶ—μεγάλοι καὶ μικροὶ—γλέντια ἀτελεύτητα, μεταμφιέσεις καὶ μασκαρεύματα παντὸς βαθμοῦ ἀηδίας καὶ ἀνοησίας (1) προσέδιδον εἰς τὴν πόλιν μας ὄψιν ἐνδιαιτήματος παραφρόνων ἀνθρώπων. Κι' ὅλα αὐτά, ὡς προκαταβολικὴ ἀποζημίωσις διὰ τὴν ἐπακολουθοῦσαν νηστείαν (!) τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς. Τοῦτ' ἔστι, δοθέντος ὅτι ἡ Ἐκκλησία τὴν νηστείαν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς ἐνομοθέτησεν ὡς προσέγγισιν τῶν Χριστιανῶν πρὸς τὸν Θεόν, οἱ καλοὶ οὗτοι Χριστιανοὶ αἰσθάνονται ὅτι ἔχουσιν ἀνάγκην νὰ κυλισθῶσι πρῶτον εἰς τὸν βόρβορον τῆς ἀποκρηάτικης ἀκολασίας καὶ ἀπρεπείας, ὡς ἀντιστάθμισμα τῆς μελλούσης ταύτης ἐπιδόσεως εἰς τὰ θρησκευτικά των καθήκοντα, ἥτις ἐπίδοσις ἐπὶ τέλους περιορίζεται εἰς τὴν σκορδοφαγίαν τῆς Καθαρᾶς Δευτέρας!

Εἶναι ἀποκαρδιωτικὸν ἀληθῶς νὰ βλέπῃ τις κοινωνίαν Χριστιανικὴν τοιαύτας ἔχουσαν ἀντιλήψεις περὶ Χριστιανισμοῦ καὶ Χριστιανικῆς θρησκείας. Διότι τὸ ἔθιμον τῶν Καρναβαλίων εἶναι ὄχι μόνον ἀνάξιον ἔθνους σοβαροῦ καὶ ἀνθρώπων σεβομένων τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀξιοπρέπειαν, ἀλλὰ καὶ ἀντιχριστιανικὸν καὶ ἐξευτελιστικὸν διὰ κοινωνίαν Χριστεπώνυμον.

Τὸ ἔθιμον τοῦτο ἄλλως τε δὲν εἶναι κἂν Ἑλληνικόν, ἀλλ' εἰσήχθη παρ' ἡμῖν ἐκ τῆς Δύσεως—ἐκ Ρώμης κυρίως, ἔνθα διάφοροι Πάπαι ἀπὸ τοῦ Μεσαίωνος καὶ ἐντεῦθεν τὸ ἐπροστάτευσαν, ἵνα φανοῦν εὐχάριστοι πρὸς τὸν λαόν. Ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἡ συνήθεια αὕτη οὐδέποτε ἐρριζώθη· τοὐναντίον δὲ ἐπολεμήθη ὑπὸ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει ΣΤ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (680 μ. Χ.) ἀπηγόρευσε διὰ τοῦ ξβ'. κανόνος αὐτῆς πάντα τὰ τοιαῦτα, ἐξ εἰδωλολατρείας ἔχοντα τὴν προέλευσιν (2.)

(1) Ἐκεῖνο, ὅπερ οὐδέποτε ἠδυνήθημεν νὰ ἐννοήσωμεν, εἶναι τὸ μασκάρευμα τῆς ἐθνικῆς ἐνδυμασίας. «Μασκαρεύονται» οἱ τῶν λαϊκῶν τάξεων καὶ τὰ παιδία ἀκόμη, φοροῦντες φουστανέλλαν!

(2) «Τὰς οὕτω λεγομένας Καλάνδας καὶ τὰ λεγόμενα Βοτὰ καὶ τὰ καλούμενα Βρουμάλια καὶ τὴν ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ Μαρτίου ἐπιτελουμένην πανήγυριν, καθάπαξ ἐκ τῆς τῶν πιστῶν πολιτείας περιαιρεθῆναι βουλόμεθα. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὰς τῶν γυναικῶν δημοσίας ὀρχήσεις καὶ πολλὴν λύμην καὶ βλάβην ἐμποιεῖν δυναμένας.... ὁρίζοντες μηδένα ἄνδρα γυναικείαν στολὴν ἐνδιδύσκεσθαι ἢ γυναῖκα τὴν ἀνδράσιν ἁρμόδιον. Ἀλλὰ μήτε προσωπεῖα κωμικὰ ἢ σατυρικὰ ἢ τραγικὰ ὑποδύεσθαι..... Τοὺς οὖν ἀπὸ τοῦ νῦν τι τῶν προειρημένων ἐπιτελεῖν ἐγχειροῦντας, ἐν γνώσει τούτων καθισταμένους, τούτους εἰ μὲν κληρικοὶ εἶεν καθαιρεῖσθαι προστάσσομεν, εἰ δὲ λαϊκοί, ἀφορίζεσθαι».

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι πολὺ βραδύτερον, κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας, ἐπεκράτησε παρ' ἡμῖν συνήθεια τοῦ νὰ γίνωνται εὔθυμοι συγκεντρώσεις, φαγοπότια καὶ ἀθῷα παιγνίδια, ἐν σ ενῷ οἰκογενειακῷ ἢ συγγενικῷ κύκλῳ, κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τῶν Ἀπόκρεω. Τὸ ἔθιμον ὅμως τοῦτο πολὺ ἀπεῖχεν ἀπὸ τὴν ἀκολασίαν τῶν Καρναβαλίων, ἅτινα μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος εἰσήχθησαν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κοινωνίαν ἐκ τῶν λατινικῶν χωρῶν, ἰδίως διὰ τῆς Ἑπτανήσου, ὅπου εἶχον καθιερωθῆ κατὰ τὴν μακρὰν Ἑνετικὴν κυριαρχίαν.

Εἶναι, νομίζομεν, καιρὸς νὰ συνέλθῃ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἀπὸ τὴν ἐπαίσχυντον ταύτην συνήθειαν καὶ ἰδίως ἀπὸ τὴν διεστραμμένην ἀντίληψιν ὅτι, προκειμένου νὰ συμμορφωθῇ αὐστηρότερον πρὸς τὰ θρησκευτικὰ καθήκοντα, ἅτινα προδιαγράφουσιν οἱ κανόνες τῆς Ἐκκλησίας του, δικαιοῦται νὰ λάβῃ προκαταβολικῶς ἀποζημίωσιν, ἐπιδιδόμενος εἰς τοιαύτην ἀντιχριστιανικὴν καὶ ψυχοφθόρον ἀκολασίαν.

Ἀλλὰ διὰ νὰ συνέλθῃ ὁ λαός, πρέπει νὰ διδαχθῇ. Καὶ ἁρμοδία νὰ τὸν διδάξῃ εἶναι κυρίως καὶ πρωτίστως ἡ Ἐκκλησία. Ἐφ' ὅσον δὲ ἡ Ἐκκλησία σιωπᾷ καὶ ἀδρανεῖ, πῶς θὰ ἐπέλθῃ ἡ διαφώτισις καὶ ἡ ἐπιστροφὴ τῆς κοινωνίας ἀπὸ τὰ ἁμαρτωλὰ ταῦτα ἔθιμα;

Ὑπάρχει εἰσέτι καιρὸς νὰ καταπολεμηθῇ τὸ ἀηδὲς τοῦτο καὶ ἀντιχριστιανικὸν ἔθιμον τῶν Καρναβαλίων εἰς τὴν πρωτεύουσαν καὶ εἰς τὰς ὀλίγας πόλεις, ἔνθα εἰσεχώρησεν. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο χρειάζεται σοβαρὰ ἐργασία διδασκαλίας. Πρέπει ὁ κλῆρος καὶ ἰδίως ὁ ἀνώτερος, ὁ ἔχων μόρφωσιν καὶ ἐπιβολήν, νὰ ἐκστρατεύσῃ, κηρύττων ἀπ' ἄμβωνος κατὰ τῶν Καρναβαλίων. Πρέπει ὡσαύτως ὁ θρησκευτικὸς τύπος νὰ ἀρχίσῃ συστηματικὴν πολεμικὴν κατὰ τοῦ ἐθίμου τούτου, ἐξηγῶν εἰς τὸν λαὸν ὅτι εἶναι ὄχι μόνον ἀναξιοπρεπές, ἀλλὰ καὶ ἄκρως ἀντίθετον πρὸς τὸν ἀληθῆ Χριστιανισμόν. «Οὐαὶ μοί ἐστιν, ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι», εἶπεν ὁ Παῦλος (Α' Κορινθ. θ'. 16). Οὐαὶ δὲ εἰς τοὺς πνευματικοὺς ποιμένας τῆς κοινωνίας, τοὺς κήρυκας τῆς Ἐκκλησίας, οὐχὶ καὶ εἰς πάντας ἡμᾶς τοὺς διὰ τοῦ θρησκευτικοῦ τύπου ἐργαζομένους ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς μορφώσεως τοῦ λαοῦ, ἐὰν σιωπήσωμεν καὶ δὲν κηρύξωμεν ἀμείλικτον πόλεμον κατὰ τῆς πληγῆς ταύτης τῶν Καρναβαλίων, ὡς καὶ κατὰ τῶν ἄλλων ἠθικῶν πληγῶν τοῦ ἔθνους ἡμῶν! Ὁ Θεὸς θέλει ζητήσει τὰ πρόβατά του ἐκ τῆς χειρὸς τῶν ἀναξίων ποιμένων (Ἰεζεκ. λδ'. 1—16), καὶ θέλομεν δώσει φοβερὸν λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως οἱ φύλακες τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ὑποστάσεως τοῦ ἔθνους ἡμῶν, ἐὰν δὲν ἀγρυπνήσωμεν καὶ δὲν ῥήξωμεν φωνὴν κινδύνου καὶ δὲν ἀγωνισθῶμεν παντὶ σθένει κατὰ παντὸς ἠθικοῦ κινδύνου, ὅστις ἐπαπειλεῖ τὸν λαὸν ἡμῶν.

Πληροφοροῦμεν τοὺς συνδρομητὰς ἡμῶν, ὅτι ἀπὸ τοῦ τρέχοντος μηνὸς ὁ κ. Δ. Παπαϊορδάνου παρῃτήθη τῆς διεκπεραιώσεως τοῦ περιοδικοῦ ἡμῶν. Πᾶσα ἀνακοίνωσις πρέπει τοῦ λοιποῦ νὰ ἀπευθύνηται «***Πρὸς τὸν Διευθυντὴν τοῦ περιοδικοῦ «Ἀστὴρ τῆς Ἀνατολῆς».***

ΠΟΙΚΙΛΑ

—**Ὁ Στρατάρχης Φὸς**, τοῦ ὁποίου τὸν θάνατον θρηνεῖ σήμερον ὄχι μόνον ἡ Γαλλία, ἀλλὰ καὶ ὅλαι αἱ Συμμαχικαὶ χῶραι, καὶ εἰς τοῦ ὁποίου τὴν ἀλάνθαστον κρίσιν καὶ στρατηγικὴν μεγαλοφυΐαν ὀφείλεται ἡ ἑνότης τῆς δράσεως, ἥτις ἐπεσφράγισε τὴν νίκην τῶν Συμμαχικῶν ὅπλων κατὰ τὸν μέγαν πόλεμον, ἦτο ἀνὴρ ἀνεπιδείκτου εὐσεβείας καὶ σταθερᾶς πίστεως εἰς τὴν δύναμιν τῆς προσευχῆς. Κατὰ τὰς παραμονὰς τῶν μεγάλων μαχῶν ἀπεσύρετο κατὰ μόνας, ἐνίοτε εἰς τὸν πλησιέστερον ναόν, καὶ συγκεντρώνων τὴν ψυχήν του προσηύχετο. Ἦτο μαγνητικὴ προσωπικότης, προκαλοῦσα τὴν ὁλόψυχον ἀφοσίωσιν καὶ ἐμπιστοσύνην τῶν στρατευμάτων του. Ποῖος θὰ δυνηθῇ νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἐπίδρασιν τῆς θρησκείας ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀνδρός!

—Ἰδοὺ ὅτι χρησιμοποιεῖται καὶ *τὸ ραδιόφωνον πρὸς εὐαγγελιστικοὺς σκοπούς.* Ὁ ἀσύρματος ἀπεδείχθη πρὸ πολλοῦ δύναμις ἀνυπολογίστου ἀξίας. Σήμερον προσαρτᾶται καὶ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Εὐαγγελίου κατὰ τρόπον ἀνέλπιστον· γίνεται ὄργανον πρὸς φωτισμὸν καὶ ἀνύψωσιν τῶν λαῶν τῶν μᾶλλον ἀπροσίτων καὶ ἀπομεμονωμένων μερῶν τῆς γῆς. Ἐσχάτως συνεδέθη μὲ τὸν ἔξω κόσμον διὰ τοῦ ἀσυρμάτου τὸ Βεροῦ, ἓν ἀπὸ τὰ πολλὰ κοραλλιογενῆ νησύδρια τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ. Ἡ Γιλβέρτιος ὁμὰς τῶν νήσων τούτων κεῖται ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ ἀκριβῶς κατὰ μέσον τῆς ἀποστάσεως ἥτις χωρίζει τὸν Ἅγ. Φραγκίσκον τῆς Καλιφορνίας ἀπὸ τὸ Σίδνεϋ τῆς Αὐστραλίας. Οἱ πέντε ἓξ Εὐρωπαῖοι, οἵτινες ἐργάζονται ἐκεῖ μεταξὺ τῶν ἰθαγενῶν ὡς διδάσκαλοι τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, εἶναι σχεδὸν τελείως ἀποκλεισμένοι ἀπὸ τὸν λοιπὸν κόσμον. Δὶς μόνον τοῦ ἔτους βλέπουν ἄνθρωπον λευκόν, ὅταν τὸ ἀτμόπλοιον τῆς Λονδινείου Ἱεραποστολικῆς Ἑταιρίας προσεγγίζῃ, φέρον τὸ ταχυδρομεῖον καὶ τὰ τρόφιμα καὶ φάρμακα ἓξ μηνῶν. Ὁ ἱεραπόστολος, ὅστις ἐν ἀπολύτῳ ἀπομονώσει ἐργάζεται μεταξὺ τῶν ἰθαγενῶν φυλῶν τῶν ὀρέων τοῦ Ἄτλαντος, ἤδη ἀκούει διὰ τοῦ ἀσυρμάτου τὴν ἑσπερινὴν ἀκολουθίαν τῆς Κυριακῆς. Οἱ λεπροὶ τοῦ περιωνύμου λεπροκομείου τοῦ πατρὸς Δαμιανοῦ, ὡς καὶ οἱ ἄγριοι τῆς Νέας Γουϊνέας, ἀκροῶνται διδασκαλίας προσηρμοσμένης πρὸς τὴν ἀντίληψίν των, ἐκ τοῦ ἀσυρμάτου κέντρου τῆς Αὐστραλίας. Ἤδη μελετᾶται διὰ τὴν Κεντρῴαν Ἀφρικὴν σχέδιον ἐξευγενιστικῆς ραδιοφωνικῆς διδασκαλίας πρὸς ἀνύψωσιν τῆς κοινωνικῆς ζωῆς τῶν ἰθαγενῶν. Εἰς κάθε περιφέρειαν θὰ συνδεθῶσι 50 ἕως 100 χωρία μὲ ἕνα κεντρικὸν σταθμὸν ἀσυρμάτου, ὅταν δὲ ἐπιστρέφουν οἱ χωρικοὶ ἀπὸ τοὺς ἀγρούς των, θὰ συναθροίζωνται εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ χωρίου καὶ θὰ ἀκροῶνται ὁμιλιῶν ἐπὶ διαφόρων θεμάτων, διὰ τῶν ὁποίων θὰ εὐρυνθῇ ἡ διανοητική των μόρφωσις· θὰ λαμβάνουν καὶ πρακτικὰς ὁδηγίας περὶ καθαριότητος καὶ ὑγιεινῆς καὶ περὶ τῆς νοσηλείας τῶν ἀρρώστων, μετὰ τοῦτο θὰ ἀκουσθῇ τερπνόν τι διήγημα, καὶ θὰ λήξῃ ἡ συγκέντρωσις μὲ προσευχὴν καὶ ὑμνῳδίαν. Ἐννοεῖται ὅτι τὸ σχέδιον τοῦτο δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰμὴ εἰς τὰ μέρη ὅπου ὑπάρχουν ἱεραπόστολοι γνῶσται τῆς τοπικῆς διαλέκτου, ἢ ἰθαγενεῖς ἐκπαιδευθέντες εἰς τὰ ἀγγλικὰ σχολεῖα. Τοιοῦτοι ὑπάρχουν εὐτυχῶς πολλοὶ σήμερον. Εἰς τὰς νήσους τῆς ὁμάδος Κούκ, ὅπου πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν οἱ ἀνθρωποφάγοι κάτοικοι ἔφαγον τὸν ἀτυχῆ πλοίαρχον Κούκ, σήμερον ὑπάρχουν ἐκκλησίαι θαλεραί, μὲ 23 ἰθαγενεῖς ποιμένας, χειροτονηθέντας ὑπὸ τῶν ἱεραποστόλων τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ἥτις διεξάγει ἔργον θρησκευτικὸν καὶ ἐκπολιτιστικὸν ὑφ' ὅλην τὴν σημασίαν, εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὰς νήσους τοῦ Εἰρηνικοῦ.